

ODERSKÉ VRCHY

vlastivědný zpravodaj Spálova a okolí

V letošním roce slavíme 150. výročí Českého svazu včelařů (1872 – 2022), Základní organizace ČSV v Odrách a ve Spálově.

Jaroslava Šustková

Kdo šetří na medu, šidí se na zdraví.

Každé ráno lžící medu.

Všechny léky jsou v květech, všechny květy jsou v medu.

Bez včel nebylo by krásy našeho domova.

Ušlechtilé je včelaření.

Včelařství od pradávných dob mělo veliký význam v národohospodářství. Včelařská práce se v něm projevovala od nejstarších dob. Z počátku se uplatňovali včelaři pouze svými výrobky, medovinou, voskem a medem, později se objevovaly nové myšlenky a objevy, vznikaly vynálezy a knihy, počalo se včelařit vědecky a uměle, zdokonalovalo se vše, co souviselo se včelařstvím, a tak se včelařství dostalo na dnešní úroveň. Byla to práce nevyčísitelného množství těch tichých a skromných pracovníků, na něž s vděkem vzpomínáme.

Počátky včelaření není možné dobově určit. Víme však, že již roku 43 před naším letopočtem bylo včelařství tak rozšířeno ve starém Římě, že Julius Hyginus vydal obsáhlý spis o včelách. V roce 993 se uvádí v zakládací listině břevnovského kláštera medový příjem. Klášter dostával od knížecích úředníků „kámen“ vosku na kostelní svíce a 3 nádoby medu. V roce 1543 stálo v Čechách včelstvo i s klátem 2 zlaté, což byla cena vysoká, povážíme-li, že v té době byla kráva za 4 až 5 zlatých.

A jaké bylo včelaření v našem oderském kraji? Podle písemných dokladů sahají dějiny oderského včelaření do 14. století a jsou to dějiny zajímavé. Za starých dob brali obyvatelé potřebný med a vosk od divokých včel zdejších bohatých lesů. Dozor nad tímto včelařením udržovali panští lesníci a jejich pomocníci. Již v druhé polovině 13. století počali poddaní přenášeti kláty (části dutých kmenů) se včelami blíž ke svým obydlím, do zahrad. Medem sladili, vosk potřebovali hlavně ke svícení v kostelích při bohoslužbách. Rychtáři byli povinni odvádět med a vosk panství ve formě daní. Do roku 1566 v Odrách i vesnicích oderského panství včelařili jednotlivci bez omezení práv-

ními předpisy. **Teprve ve zmíněném roce 1566 majitel oderského panství Jan Tomáš ze Zvole sjednotil veškeré včelaře svého panství ve včelařský cech.** Později, v roce 1584, vydal pro cech zvláštní listinu, která obsahovala přesné stanovy chovu včel. Zachovala se pouze kopie „Oderského včelařského práva“, která začíná stejně jako všechny jeho dodnes zachované listiny: „Já, Jan Tomáš ze Zvole, dědičný pán statku oderského, dávám na vědomí všem nynějším a potom i budoucím:

1) Dávám svobodu v zakládání chovu včel na svých pozemcích a zahradách bez jakékoliv daně a poplatků, aby tak lépe se poddaní živiti mohli.

2) Ten, který by loupežnými včelami proti vůli Boží, dábelským uměním a čarodějnictvím škodil svým bližním zkázou jejich včelstev, bude podle včelařského práva přísně potrestán a bude mu úplně odebrán majetek.

3) Zlé a nemocné včely tak zvanou „zhnilinou“ (hniloba plodu), které sedávají na mrtvé psy, a tak roznášejí nemoc, je nutno chránit tak, že se musí zdechliny psů ihned zakopati. Poněvadž se v posledních letech vyskytlo více takových nemocných včelstev, je povinen každý chovatel, který takové včely má na svém včelínu, oznámit to fojtovi na vesnicích nebo starostovi v městě, aby s Boží pomocí mohla býti nákaza odstraněna, včely i s kláty byly spáleny.

4) Kdyby roj sedl do cizí zahrady, smí majitel si roj chytit nejdále přes tři zahrady. Roj usedlý na větší vzdálenost smí včelař vzít jen se svolením majitele zahrady, aby se tak zamezilo hádkám a sporům.

„Tímto listem žádám, aby všichni přísně dodržovali tyto regule, a také žádám své potomky, aby chovatele včel nezatěžovali daněmi a daná nařízení nepřekrucovali a neměnili. Toto stvrzuji svým podpisem a pečeti. Dáno na oderském zámku léta Páně 1584“. Časy se měnily a měnilo se i panstvo na oderském panství – dostalo se do cizáckých hrabivých rukou, ti měli zájem jen o své kapsy a nedbali žádných nařízení svých českých předchůdců, zvláště ne těch, které omezovaly jejich bezpracný příjem. A tak samozřejmě nedbali ani včelařských nařízení Jana Tomáše ze Zvole a tvrdě vyžadovali daně z chovu včel v podobě peněz nebo naturálií v medu a vosku.

V 18. století se včelaření utěšeně rozmáhalo, panství požadovalo přísné dodržování včelařského práva. Za čest bylo považováno státí se přisedícím včelařského práva. Městští včelaři se svědomitě zúčastňovali včelařských sezení, vesničtí věc nebrali tak vážně. Proto začátkem roku 1754 nařídil vrchnostenský úřad oderský, aby dali na vesnicích na vědomí, že všichni včelaři celého panství na sv. Josefa jsou povinni se včelařského práva zúčastnit. Který včelař se nedostaví, zaplatí panství 15 krejcarů pokuty ve formě vrchnostenské daně. Při tomto výročním jednání byli přijímáni noví

včelaři. Každý nový zaplatil předsedovi, nejstaršímu to včelaři, tzv. „králi včelařů“ 15 krejcarů zápisného. Daně v druhé polovině 18. století opět byly značné a díky nim včelařství začalo upadat.

Vláda se proto snažila o opětné zvýšení chovu včel, a proto císařovna **Marie Terezie (1717 – 1780) roku 1770 založila veřejnou včelařskou školu ve Vídni pro výchovu učitelů racionálního včelařství**. V roce 1775 vydala tato osvícená císařovna „Patent na ochranu včel pro Moravu a dolní Rakousy“. Tímto patentem byli včelařští mistři osvobozeni od poplatků a daní, pod trestem dvojnásobné ceny bylo zakázáno hubení včel a zcizení bylo bráno jako kvalifikovaná krádež s nejvyšší přísností trestního práva. Bylo umožněno kočování bez mýta a úly určené ke kočovnému včelaření mohli umístit za nejvyšší poplatek 2 krejcarey za úl na panském i na selském pozemku. Každý mohl v jakémkoli množství včely držet a živnost tuto svobodně provozovat. Vlastníci roje mohli po 24 hodin i na cizím pozemku svůj roj pronásledovat. Na

patron včelařů

druhou stranu „Tereziánské patenty“ negativně zasáhly do spolkové činnosti včelařů, neboť zrušily právo včelařům na medařská sdružení, která vznikala už za vlády Karla IV. Císař Josef II. dokonce nařídil vyplácet prémii včelařům, kteří přezimují nejméně 10 včelstev.

Začátkem 19. století včelařství zase značně pokleslo. V roce 1806 bylo v Odrách a na celém oderském panství 662 včelstev. V roce 1809 poklesl chov včel na Moravě i ve Slezsku tak, že výroba medu a vosku nekryla potřebu. Vláda zavedla roku 1811 znova vyplácení premií dobrým včelařům, avšak v roce 1828 byly premie zase zrušeny.

V roce 1872 dne 22. března se v Praze konala ustanovující schůze včelařského spolku, kde bylo rozhodnuto, že včelařský spolek bude zemský s názvem „zemský ústřední spolek“. Toto datum je považováno za počátek včelařské organizace v Čechách a je třeba odlišovat ho od počátku spolčování včelařů, které probíhalo už od dob vlády Karla IV. **Pa-**

tronem všech včelařů a ochráncem včel a úlů je svatý Ambrož, největší církevní vůdce západního křesťanství ve 4. století.

Při sčítání lidu v roce 1900 bylo v samotných Odrách 72 včelstev. **Již v roce 1894 byl v Odrách ustanoven včelařský spolek pro Odry a okolí**, který se věnoval zvelebování chovu včel, výchově včelařů pořádáním přednášek a kurzů. V srpnu 1902 uspořádal spolek třídní včelařský kurz spojený

s výstavkou v místnostech hostince Na Střelnici. Do první světové války je zaznamenán značný rozmach včelařství zaměřený na vědecké výzkumy, zdokonalování úlové techniky a včelí pastvy. Také u nás, ve Spálově, padl návrh na založení včelařského spolku. **Odbor národní jednoty, jehož předsedou byl Dr. Vožický, pořádal dne 15. února 1914 v hostinci U Růžků veřejnou spolkovou schůzi, na níž se projednal návrh zřízení včelařského spolku ve Spálově.** Návrh pro zřízení spolku podalo Sdružení českých včelařů na Moravě. Byl založen Včelařský spolek pro Spálov a okolí, jehož předsedou byl zvolen Ludvík Král, maloročník z č. p. 60, jednatelem Jan Kostka z č. p. 93 a pokladníkem Vilém Klevar z č. p. 82, všichni ze Spálova.

Během první světové války včelařství značně upadlo pro nedostatek včelařů, kteří odešli do války. Více než o polovinu se zmenšil počet chovatelů, také v organizaci byl zaznamenán značný úpadek. Trvalo pak po válce několik let, než byly válečné škody ve včelařství nahrazeny. Přesto však víme, že v období první republiky dosáhlo včelařství nebývalé výše. Většina včelařů byla organizována ve včelařských spolcích, které dodávaly svým členům tiskoviny a knihy, pořádali kurzy a přednášky. Značný pokrok nastal ve výzkumech včelích nemocí, byly vynalezeny ochranné léky a prostředky, včelaření podporovaly i státní úřady. V roce 1920 bylo napočítáno v samotných Odrách 14 chovatelů, kteří zazimovali 84 a vyzimovali 58 včelstev. O pár let později, v roce 1934, bylo v Odrách již 22 včelařů, kteří zazimovali 260 a vyzimovali 239 včelstev. Z vesnic oderského okresu nebylo žádných zpráv, které by se týkaly chovu včel.

Za poslední světové války byli chovatelé organizováni v Místní skupině říšského svazu včelařů Odry a okolí (Reichsfachgruppe Imker, Ortsfachgruppe Odrau und Umgebung – Kreis Neutitschein – Landesfachgruppe Sudetenland). Z té doby se zachovaly písemnosti jen z roku 1944 a 1945. Ve válce byl velký shon po včelařských výrobcích, zvláště po medu pro vojáky a po včelím vosku. Říšské úřady se snažily od chovatelů vymámit co nejvíce vosku a medu, za které dobře platily. Povinný sběr vosku byl zaveden již v roce 1940. V březnu roku 1943 žádá předseda místní skupiny včelařů vedoucího landrátu v Novém Jičíně o pomoc při zajišťování včelí pastvy vysazováním medonosných stromů, keřů a bylin. Svou žádost odůvodňuje hospodářským prospěchem chovu včel pro zemědělství, zvláště pak výrobou medu pro nemocné frontové vojáky. Uvádí: „Bez vaší podpory bude zvláště v budoucnu nemožné zemědělství“.

Místní skupina včelařů Odry a okolí zahrnovala okruh 25 obcí s 216 organizovanými včelaři a 1890 včelstvy (6 včelařů se 120 včelstvy bylo neorganizováno). Celkem bylo v obvodě místní oderské skupiny 2000 včelstev, pro

vojsko odevzdali jen v roce 1943 – 4 374,5 kg medu. Z jednoho včelstva se povinně odevzdávaly 3 kg medu, za každý další odevzdaný kilogram medu navíc byla vyplácena prémie. S koncem války se dodávky včelích produktů plnily jen na 63,5 % a mnoho včelařů nedonutili k dodávce ani hrozbami. V oderské kronice je zapsáno, že liknavými dodavateli byli zvláště včelaři z Luboměře a Heltína. Podle urgencí předsedy spolku Tinzeho z Oder u důvěrníka učitele Grena z Luboměře je známo, že prosby ani hrozby nepomáhaly. 15 včelařů z Luboměře odevzdalo v roce 1944 jen 90 kg medu. Žádali však o přiděl 756 kg cukru pro zimní období 1944/45. Při mimořádné sbírce vosku odvedli jen 6,20 kg vosku. To ve Spálově byli včelaři vůči Říši loajálnější zásluhou důvěrníka Němce Raschendorfera (po dobu války byl lesmistrem ve Spálově), který na některé včelaře u předsedy spolku žaloval. V roce 1944 odevzdalo 13 spálovských včelařů se 165 včelstvy 474 kg medu povinné dodávky a navíc 65 kg medu pro zvláštní akci pro vojáky, celkem tedy 529 kg medu a 12 kg vosku. V přípisě předsedovi Tinzemu v Odrách žaluje spálovský nacist, důvěrník Raschendorfer, na včelaře Aloise Šímu a Vojtěcha Šustka, kteří med neodevzdali a „ještě k tomu dávají ostatním špatný příklad“ a navrhuje, aby jim byl zastaven přiděl cukru.

Fronta se kvapem blížila a mnohým včelařům byly válečnými akcemi poškozeny včelíny. Tak koncem roku 1944 obdrželi státní říšskou válečnou náhradu 3 včelaři z Oderska v hodnotě 220 až 576 RM. V posledních letech války se značně rozmohla včelí roztočová nákaza. Proto 20. března 1945 veterinář landrátu v Novém Jičíně uzavřel obec Heřmánky, Jakubčovice a Spálov. Zakázal veškeré přemísťování včelstev a nařídil přísná opatření proti šíření nákazy. 20. dubna 1945 byl uzavřen celý obvod oderské skupiny. Ve Spálově byla zjištěna nákaza u dvou včelstvech chovatele Aloise Šímy. Spolek zakoupil v dubnu 1944 pro své členy 2 000 krabic léčiva Acarmors. V dubnu 1945 dostali včelaři ještě zvláštní jarní přiděl cukru ve výši 1,5 kg na včelstvo. Normální přiděl cukru až do konce války činil 7,5 kg.

Po osvobození města Oder Rudou armádou 7. května 1945 došlo k postupnému osídlování Oder a okolí. Včelstva nacházející se u usedlostí na vesnicích a v zahrádkách ostatních včelařů byla převzata novými majiteli. V této době došlo k úhynu většího počtu včelstev neodborným ošetřováním a také naprostým nezájmem u nových majitelů. Pouze v obci Spálov, která byla vesměs česká a nebyla osídlována novými osídlenci, byla včelstva v dobrém stavu. Koncem roku 1945 byl dosazen do Oder Ferdinand Říčánek, který byl pověřen Zemským ústředím včelařských spolků v zemi moravskoslezské v Opavě, aby převzal do své správy všechna včelstva, včelíny a úly, jakož i ostatní včelařský majetek nacházející se ve včelínech a tento z pověření evidoval a rozprodá-

val zájemcům. Přítel Říčanek řídil organizační práce spolku prakticky až do konce roku 1948. V roce 1949 byl z členů včelařského spolku ustanoven nový výbor, ve kterém byli Václav Váhala, Rudolf Sochor, Matouš Sokol a jiní. Záznamy od r. 1949 až do roku 1956 byly uloženy v městském archivu a při požáru zámku byly zničeny. Proto kronika pokračuje až rokem 1957, který byl včelařsky úspěšný. Konaly se dvě odborné přednášky na téma: Praktické včelaření a správné přezimování včelstev. Také se podařilo uspořádat hromadný zájezd autobusem do Výzkumného včelařského ústavu v Prievidzi na Slovensku. V tomto roce se také nevyskytla žádná včelí nemoc pravděpodobně proto, že v předcházejících letech se prováděla hromadná léčba včelstev léčivem BEF. Léčba byla všem včelařům uhrazena z prostředků organizace. Jediným problémem byla otrava včelstev v Jakubčovicích nad Odrou a v Loučkách nesprávným chemickým ošetřením řepky olejky, proto byly STS a JZD v okolí včelínů upozorněny na dodržování předpisů o způsobu ničení škůdců a plevelů tak, aby neohrožovali život včel. ZO Odry splnila předepsanou dodávku medu téměř na 256 % (předepsaná dodávka byla 1 416 kg, celkem bylo dodáno 3 631 kg medu).

V roce 1958 byl stabilizován obvod základní organizace a patřily do něj následující obce: Odry, Veselí, Vítovka, Tošovice, Loučky, Jakubčovice n/O, Heřmánky, Klokočůvek, Spálov, Luboměř, Dobešov, Heřmanice, Véska a Kaménka, celkem 14 obcí. V prosinci 1959 byla poprvé uspořádána oslava „Mezinárodního dne včelařství“, při níž bylo vzpomenuito důležitosti včelařství pro naše národní hospodářství, a v hotelu Družba byla instalována obsáhlá včelařská výstava, která byla hodnocena okolními včelaři jako velice zdařilá. V tomto roce měla ZO již 120 členů a bylo zazimováno celkem 1020 včelstev. Ke dni 1. 10. 1960 v důsledku zrušení okresu Vítkov došlo k reorganizaci obvodu ZO tím, že obce Heřmanice, Véska a Kaménka byly přičleněny k ZO Fulnek a obec Pohoř k ZO Suchdol n/O. Tento rok byl zajímavý také tím, že včelaři začali s kočováním. Šest včelařů ze Spálova přistavilo svá včelstva k lánu řepky, na žádost JZD, které k tomuto účelu zapůjčilo svůj vůz. Avšak 4. června 1960 byl vůz s 9 včelstvy zasažen bleskem při bouři a všechna včelstva i s vozem uhořela. Snůška v tomto roce byla slabá. Také následující rok 1961 byl kritickým pro snůšku a včelaři se obávali, že nesplní dodávky medu na státní nákup. Bylo požádáno o dodatečný příděl cukru na zazimování včelstev ze 7 kg na 10 kg pro jedno včelstvo. Byl to zatím nejhorší rok a někteří včelaři se rozhodli snížit stav včelstev. Již na jaře 1961 bylo provedeno hromadné prozkoumání zdravotního stavu včel a na základě sběru včelích mrtvolek byla zjištěna acarinosa u 60 včelstev.

V šedesátých letech se střídaly roky z hlediska včelařského jako úspěšné či méně úspěšné, také se často řešil problém postříku chemickými prostředky

a ohrožení včelstva. Ministerstvo zemědělství tento problém řešilo vyhláškami a zpřísněnými podmínkami při jejich používání. Zajímavý je počín z roku 1964, kdy se v rámci navýšení včelí pastvy vysadilo v Odrách a okolních obcích na 500 kusů bílého akátu. Bohužel však hodně sazenic bylo nezodpovědnými lidmi zničeno. Někteří včelaři si stěžovali na vloupání do včelínů a na krádeže včelstev, např. je zapsána stížnost důvěrníka z Luboměře p. Ervína Klézly, kterému způsobili škodu za 1 040 Kč (duben 1962). Včelařské organizace se staraly také o výchovu a vzdělání budoucích včelařů a z toho důvodu vznikaly na základních školách dětské včelařské kroužky – v Odrách roku 1969, ale **ve Spálově byl včelařský kroužek při ZDŠ založen již v roce 1958 s původně 26 žáky a vedoucím Ottou Skřehotem**. Rok 1969 byl pro včelaře náročný a málo úspěšný: Ně kterým včelařům uhynula část včelstev z důvodu chemických postřiků, také mnoho včelstev podle hlo bakteriálním nákazám a parazitním nemocem. V tomto roce měla ZO Odry a okolí 118 včelařů se zazimovanými 1 264 včelstvy, na státní nákup se dodalo pouze 925 kg medu.

Rok 1971 byl pro celou organizaci úspěšný. Pro včelaře se připravilo několik zajímavých přednášek, první na téma „Zavádění ušlechtilých chovů ve včelařství“, jednalo se o včelu plemene „Kraňka“. Druhá přednáška se týkala praktických ukázek a návodů při chovu matek. Aby se navýšila včelí pastva, bylo objednáno 40 kusů polokmenů a keřů „jerlínu“, po obdržení byly tyto dřeviny rozdány do všech obcí základní organizace. Za úspěšné plnění dlouholetých funkcionářských povinností byli vyhodnoceni a odměněni čestným uznáním: Josef Švarc, předseda ZO, Jaroslav Mizera, místopředseda, František Vyjidak, jednatel a vedoucí včelařského kroužku při ZDŠ ve Spálově Otto Skřehot, za dlouhodobou činnost byli oceněni – Fr. Biskup, Josef Konrád a Josef Černava. V soutěži o nejvyšší dodávku medu do státního nákupu získali čestné uznání – Karel Holas, Ladislav Boháč, Rudolf Sochor, Antonín Klevar a Antonín Demel. Nepříjemným zážitkem tohoto jinak úspěšného roku bylo vloupání do včelína R. Rambouska ve Spálově. Neznámý pachatel způsobil škodu asi za 1020 Kč. Na základě předložené žádosti byla poškozenému proplacena částka 600 Kč ze Svépomocného fondu ČSV Praha.

V roce 1972 oslavili včelaři 100 let od založení Ústřední včelařské organizace v Praze a úspěšným členům byly uděleny pamětní plakety, ze Spálova ji obdržel př. Otto Skřehot. Základní organizace Odry již měla 132 soukromých včelařů s 1060 včelstvy. V soutěži o nejlepší dodavatele medu byli vyhodnoceni 3 členové a za odměnu dostali odbornou včelařskou knihu: Vladislav Carbol z Louček, Ladislav Boháč z Heřmáněk a Jan Klevar ze Spálova. V kronice jsou jen stroze a neúplně zapsány úspěchy včelařského kroužku ve Spálově. Naštěstí se mi dostaly do rukou poznámky pana Otty Skřehota a k roku 1973

je tu fotografie spálovských žáků z okresní včelařské soutěže v Novém Jičíně, kde se jako družstvo umístili na krásném druhém místě. Soutěž se konala 18. března a reprezentanty byli: František Král, Ladislav Maršálek, Ladislav Opršal, Vlastimil Randýsek a Miroslav Opršal.

Dne 3. března 1974 uspořádali včelaři obcí Spálov a Luboměř u příležitosti 60. výročí založení bývalého včelařského spolku ve Spálově setkání včelařů, kterého se za základní organizaci zúčastnili předseda Josef Švarc, jednatel František Vyjidlák a osvětový referent p. Rudolf Sochor. Na fotografii

jsou také žáci ze včelařského kroužku se svým vedoucím Ottou Skřehotem.

Smlouvou ze dne 8. 4. 1974 byl ZO předán MěstNV Odry do trvalého bezplatného užívání objekt dřevěného včelínu pro 100 včelstev pod tošovským kopcem a bylo rozhodnuto používat tento včelín také k rozchovu včelích matek. Ve dnech 22. – 24. 11. 1975 byla uspořádána včelařská výstava v hotelu Družba společně se zahrádkáři a LUT. Výstava zachytila přehled včelařství ZO s různými včelařskými potřebami, velmi zaujal průhledný úl se včelstvem od přítele Večeře. V akci „Z“ a při pomoci v zemědělství a lesnictví bylo odpracováno 990 brigádnických hodin a bylo vysázeno celkem 2 000 kusů různých stromků a keřů. Včelařská organizace měla navázat spolupráci s ostatními organizacemi Národní fronty, zvláště se zahrádkáři, myslivci a rybáři, proto ZO zorganizovala promítání filmů s vhodnou tematikou v místním kině.

Rok 1978 byl významným rokem, v němž ZO Odry důstojně oslavila 30leté výročí od svého založení v roce 1948. Konalo se 8 schůzí výboru, 4 členské schůze a dvě včelařské besedy. Slavnostní setkání k 30. výročí ZO bylo společné se zahrádkáři a doplněné výstavou, na níž dominoval starý včelařský

*„Vedou hvozdské mšechal podstatně HNV Spálov.
Berní aleva je Ant. Šustek, David Křmáček, O. Štěpán,
Viktor Kavanová, Kona Opršalová a Zbor
Ambrož. St. byl náspěšný kroužek.“
(Foto M. Šustek 2. 9. 1978)*

klát ze Spálova, pocházející pravděpodobně ze 17. století. V říjnu se kromě výstavy podařilo uspořádat „kurz výroby medového pečiva“ pod vedením učitelky Marie Fardové z Oder. K výročí založení ZO vydali členové výboru publikaci o včelařství na Odersku. Vytisklo se celkem 500 exemplářů a obdržel ji každý člen ZO, všechny ZO – ČSV v okrese a všechny organizace zastoupené v NF.

Rok 1980, 14. prosince se konala veřejná členská schůze, kterou zahájil nový

předseda Karel Paprskář. Hovořilo se o významných událostech tohoto i příštího roku, o situaci v zemědělství a práci včelařů. ZO má 140 členů s 1 230 včelstvy a 2 včelařské pionýrské kroužky – při ZDŠ v Odrách, které vede př. Petr Kučerka a při ZDŠ ve Spálově, vede př. Otto Skřehot. Spálovský kroužek se i letos zúčastnil okresní soutěže Zlatá včela a žák Antonín Šustek získal se 64 body 1. místo, v mladších žácích pak Ilona Opršalová s 54 body rovněž 1. místo v okrese Nový

Jičín. Také následující rok 1981 byl pro spálovské mladé včelaře úspěšný. V soutěži o Zlatou včelu obsadil žák Antonín Šustek v okrese 2. místo, ale v krajském kole byl na 1. místě. Ilona Opršalová se umístila v okresním kole na 4. – 5. místě. Svůj úspěch zopakovali oba mladí včelaři i v roce 1982.

Nový kronikář včelařské organizace pan Václav Váhala z Oder (ředitel ZDŠ ve výslužbě) ocenil práci přítele Otto Skřehota slovy „Dosa-huje pronikavých výsledků v soutěži o Zlatou včelu“. Včelařský kroužek ve Spálově pečuje o 3 včelstva. I v tomto roce včelaři společně se zahrádkáři uspořádali výstavu a další kurz výroby medového pečiva. Na několika schůzích a přednáškách byli členové poučeni o nebezpečí

Zlatá včela - 1982					
Jméno	Škola	T	A	B	P
1. Rydlová H.	Hodslavice	26	27	18	20
2. Neradilová Y.	Hodslavice	24	27	18	20
3. Tomanová J.	—	25	27	18	20
4. Tomanová I.	—	17	27	17	20
5. Neradilová R.	—	25	25	17	20
6. Šustek A.	Spálov	27	31	16	20
7. Opršalová I.	—	23	27	17	20
8. Ambrož L.	—	4	16	8	13
9. Krečmer K.	—	12	23	7	12
10. Matysková	Bartošovice				
11. Kryštofová	—				
12. Šlípka P.	Jistebník	25	25	14	20
13. Pavelka V.	—	22	27	6	20
14. Šeděnková	—	24	27	10	18
15. Hegar F.	Starý Jičín	14	22	4	15
16. Furmánek	—	24	26	12	15
17.					

dosud neléčitelné nákazy včel, která se šířila z Asie a objevila se už na Slovensku, sporadicky i v českých zemích. Jde o VARROÁZU (jedná se o parazitní onemocnění včelího plodu a dospělých včel vyvolané roztočem varroa jacobsoni). Také se vyskytl mor plodu.

V kronice včelařů ZO Odry je přehledně zapsána organizace spolku:

- Výbor Českého svazu včelařů ZO Odry tvoří 16 členů: Předseda Karel Paprskář, Odry, místopředseda Josef Švarc, Odry, jednatel Karel Holas, Odry, hospodář Antonín Večeřa, Odry, referent pro mládež Otto Skřehot, Spálov 71, další členové výboru jsou i z okolních obcí – R. Rambousek, Spálov 65, Fr. Varmuža, Emauzy 204, atd.

- Členové kontrolní a revizní komise jsou čtyři.

- Místní včelařští důvěrníci, těch je 15: pro naši oblast Vladimír Havran, Spálov 145, František Král, Luboměř 9, František Biskup, Jakubčovice 10, Alois Horák, Dobešov 48, a další.

Přehled o počtu včelařů a včelstev v ZO Odry v roce 1981

	včelaři	včelstva		včelaři	včelstva
Odry	58	475	Heřmánky	5	48
ČSSL Odry	1	100	Vítovka	5	67
Luboměř	7	51	Tošovice	4	34
Spálov	25	158	Pohoř	3	34
Jakubčovice	17	77	Dobešov	2	13
Loučky	11	89	Heřmanice	1	23
Klokočůvek	5	71			

Déle se zdržíme u roku 1983, tento rok byl pro včelaře velmi příznivý. Vyznačoval se vhodným počasím pro jarní rozvoj včelstev a pak suchým a tropickým létem. Od května až do konce srpna nebyla přerušena bohatá snůška medu, můžeme hovořit o medové záplavě po celé léto. Výnosy u všech včelařů byly rekordní a pro nedostatek nádob nemohl být všechn med ani vykoupěn. Výroční členská schůze se konala 11. prosince ve Spálově. Řídil ji předseda Karel Paprskář za účasti 83 členů a zástupců z MěstNV, ZOČSZ a JZD Odersko. Ze zprávy Karla Holase vyplynulo, že ZO má 143 soukromě včelařících členů s 1 350 včelstvy. Proti minulému roku přibýlo 150 včelstev a 6 nových členů. Organizaci se podařilo připravit přednášku na téma „Varroáza včel“, společný zahrádkářsko-včelařský ples, kurz výroby medového pečiva a dva zájezdy. První ve dnech 19. – 21. srpna „Po sto-

pách Slovenského národného povstání“ za účasti 43 členů a druhý o týden později do Budapešti. Na státní nákup organizace dodala 30 503 kg medu (to je přes třicet a půl tuny medu). Nejvíce medu dodali kočující včelaři od 38,50 kg do 58,08 kg/na jedno včelstvo. Stablní včelaři měli od jednoho včelstva o dva kg medu méně. Kromě medové záplavy byl rok 1983 také úspěšný pro mladé spálovské včelaře. V okresním kole Zlatá včela získala 1. místo Ilonka Opršalová a 8. místo Pavel Kubica v kategorii starších žáků.

*Včelaři Otto Skřehot a Zdeněk Šustek
s kroužkem v letech 1988 – 1990*

V mladších žácích byla Blažena Miko-
vá čtvrtá. I. Opršalová postoupila až
do kola národního a tam se umísti-
la na 4. místě. Byla tehdy nejlepším
účastníkem ze Severomoravského
kraje. Za svou mnohaletou činnost
ve výchově a vzdělávání včelařského
dorostu obdržel pan Otto Skřehot ze
Spálova v roce 1988 „Čestné uznání
Krajského výboru v Ostravě“.

**Rok 1988 probíhal ve znamení 40. výročí založení ZO ČSV v Odrách a slavnostní výroční členská schůze se konala 11. prosince v po-
hostinství U Stromu ve Spálově.** Podle zprávy jednatele má organizace 163 soukromě včelařících členů s 1 650 včelstvy. ČSSL Vítkov mají v Odrách 100 včelstev, včelařský kroužek při ZŠ ve Spálově 2 včelstva, o která se stará 5 – 7 členů. Celkem bylo tedy zazimováno 1 752 včelstva. Včelařský kroužek ve Spálově vedl úspěšně 30 let přítel Otto Skřehot, letos ho vystřídal mladý přítel Zdeněk Šustek, Spálov 142. U příležitosti významného výročí byla řada zasloužilých včelařů oceněna. Nejvyšší vyznamenání, Čestné uznání ÚVČSV dostal přítel Josef Švarc z Oder. Čestný odznak „Vzorný včelař“ obdrželi od okresního výboru ČSV Karel Holas a Eduard Klezla z Oder. Čestným uznáním okresního výboru ČSV byli odměněni přátelé A. Večeřa, K. Kasáček, V. Váhala, R. Lulák, Lad. Slováček a Vl. Busek. ZO v Odrách udělila čestné uznání Rostislavu Rambouskovi, Josefu Šustkovi, Vladimíru Havranovi a dalším 17 členům ZO. Schůze také schválila odměny funkcionářům: jednatele 1000 Kč, pokladníkovi 800 Kč a předsedovi také 1000 Kč. Nákazovému referentu 0,20 Kč za každé fungující včelstvo.

Výroční členskou schůzi dne 4. 2. 1990 zákl. organizace Českého svazu včelařů v Odrách zahájil a řídil nový předseda Ladislav Slováček. Na programu, kromě jiného, byl státní příspěvek á 35 Kč na jedno včelstvo a včelaři byli poučeni o léčení včelstev. V lednu se měly odebírat od všech včelstev vzorky, v říjnu a v listopadu provádět fumigaci. Po první fumigaci byl proveden komisionální

ČESKÝ SVAZ VČELÁŘŮ — ÚSTŘEDNÍ VÝBOR

uděluje

DIPLOM

Renému Kubicovi

za účast v národním kole soutěže „ZLATÁ VČELA“

dne 1. 7. 1990

[Signature]
za ÚV ČSV

odběr „měli“ a vzorky se záznamy se doručily na Okresní veterinární stanici v NJ. Po druhé fumigaci se rovněž odebírala „měl“, ale už se neposílala k vyšetření. Po vyšetření vzorků a zjištění roztoče varroa v obcích Odry, Spálov a Klokočůvek byl proveden postřik všech včelstev aerosolovými přístroji do 15. prosince 1989. V roce 1990 zaznamenán ještě jeden velký úspěch mladého včelaře, žáka ZŠ Spálov. René Kubica obdržel od ČSV DIPLOMY za účast a reprezentaci včelařských znalostí v okresním a národním kole soutěže Zlatá včela.

Přítel Václav Váhala, emeritní ředitel školy a kronikář ZO ČSV Odry, kroniku vzorně vedl až do konce roku 1989, pak vážně onemocněl a roku 1995 zemřel. Od roku 1996 ji vedl přítel Antonín Šlosar a po něm přítel

A. Večeřa. Kronika už nebyla vedena tak pečlivě, chybí zápisy z některých let z důvodu zhoršení zdravotního stavu kronikářů. Proto uvedu některé údaje jen heslovitě. Rok 1998 – organizace má 1 367 včelstev. Státní dotace byla vyplácena částkou 150 Kč na jedno včelstvo. Výkup medu nelze podchytit, členové ho prodávají do těch výkupen, které lépe platí. ČSV uděluje k 50. výročí založení organizace Čestné uznání př. Zdeňku Šustkovi za dlouholetou a úspěšnou činnost pro české včelařství.

V kronice jsem narazila na zajímavou zprávu od důvěrníka Ladislava Sommera ze Spálova, cituji: „Ve dnech 16. až 19. května 1996 navštívil příteli Ludvíku Luxovi, Spálov č. p. 109 v lese včelstva nevídaný host MEDVĚD. Jeho tři návštěvy způsobily zničení 4 včelstev, úlů a včelína. Byla provedena fotodokumentace. V okolí 150 metrů od včelína byly roztrhány rámky, plásty s medem, souše a vše, co přišlo medvědovi do pracek a tlamy. Škoda na zničeném majetku a včelstvech byla komisí odhadnuta na 5 770 Kč. Úhradu 2 738 Kč poskytl Okresní úřad Nový Jičín“.

Rok 2001, po dlouhé nemoci zemřel kronikář Antonín Šlosar. Výroční schůze organizace se již tradičně konala U Zvoničky v Jakubčovicích, účast členů 60 %. Výroční schůze se zúčastnil vzácný host, předseda okresního výboru ČSV přítel St. Bartoň: Vyzvedl práci výboru v rozsahu obcí organi-

zace, která patří k druhé největší v okrese. Kladně hodnotil práci př. Slováčka, př. Páprskáře, př. Skřehota ze Spálova a př. Fardovou.

Rok 2003 byl pro včelaře katastrofou vlivem spadkového medu, který včelstva nanasla na podzim do plodiště, také včelky

neměly možnost se v zimním období proletět. Tyto problémy způsobily úhyn mnohých včelstev jak v České republice, tak i v naší organizaci. Proto Ústřední výbor ČSV rozhodl vyplácet podporu za uhynulá včelstva všem členům, kteří podali žádost do 31. 12. 2003. Za jedno uhynulé včelstvo byla vyplacena částka 1 300 Kč. Z naší organizace podalo žádost 41 členů na 150 včelstev a bylo jim vyplaceno 200 700 Kč. 19 členů žádost nepodalo, jednalo se o 54 včelstev.

V roce 2008 tvoří stav členské základny 108 včelařů, jejichž průměrný věk je 59,83 let. Je to alarmující věk, mladých nepřibývá, není zájem. Nejlepší průměr mají Tošovice, jen 43,1 let. Byly uspořádány dvě odborné přednášky na téma „Tlumení nákazy“ (přednášel Josef Švec)

a „Ošetřování včelstva během roku“ (Ing. Rybka). Do organizace byl přijat nový člen př. Fr. Sendler. Letos zemřel dlouholetý člen př. Otto Skřehot, také zemřeli př. L. Sommer, Drexler, A. Šustek, Fr. Voldan a V. Havran.

V roce 2010 vlivem nestálého počasí a velkého sucha bylo málo medu. V ZO Odry se uskutečnily volby pro volební období 2010 – 2015. Výbor ZO byl sestaven z těchto členů: Ladislav Slováček (předseda), Zdeněk Šustek (místopředseda), Petr Lackovič (jednatel), Josef Mik (účetní), Vladimír Malý (nákupový referent), zástupce (Marek Štekbauer), MUDr. Milan Petržela (kontrolní a revizní komise, předseda KRK), Jiří Štekbauer, Josef Švarc (členové výboru). Důvěrníci: Karel Klezla (Luboměř), Jan Klevar (Spálov) a dalších 10 důvěrníků pro Odry a okolí. V roce 2013 převzal funkci kronikáře po př. A. Večeřovi př. Jiří Štekbauer. Výroční členská schůze se konala 3. března 2013, bylo přítomno 74 členů a 3 hosté. V letošním roce ukončilo členství 5 členů a žádost podalo 9 nových členů. Členská základna má

106 včelařů, kteří zazimovali 906 včelstev a 45 včelstev neorganizovaných včelařů, celkem tedy 951 včelstev. Včelařská sezona nezačala dobře, podzim suchý, nekonečně dlouhá zima a jaro studené, na Velikonoce 1. 4. napadlo 40 cm sněhu a zima se neměla k odchodu. Tím pádem vypadla jedna generace včel, a když se konečně oteplilo, neměl kdo do úlů donášet nektar, včelstva pomalu sílila. Nakonec se počasí umoudřilo a tento rok byl přece jen včelařsky průměrný. Vše špatné je k něčemu dobré a tak, protože chyběla první jarní generace včel, nezasáhla varroáza v takové síle a ani podzimní virózy se nevyskytovaly. Horší to bylo s morem včelího plodu, bylo spáleno 62 včelstev a také proto byl nařízen odběr „měli“ (měl je směsný odpad na dně úlu, pod včelím dílem, obsahuje i vosková víčka, která slouží k diagnostice varroázy) u všech včelstev.

V roce 2014 opět změny ve výboru ZO Odry. Předsedou zvolen Zdeněk Šustek ze Spálova, místopředseda Mgr. Jiří Schindler, jednatel Peter Lackovič, pokladník Josef Švarc, zástupce jednatele Kristýna Ondřejová. Dis., zdravotní referent Jiří Štekbauer, kontrolní revizní komise MUDr. Milan Petřela. Na základě rozboru vzorků „měli“ potěšila včelaře dobrá zpráva, že jak varroáza, tak i mor včelího plodu je na ústupu. Avšak i nadále je ZO Odry v ochranném pásmu, z čehož vyplývá zákaz prodeje matek, oddělků a přesun včelstev. V organizaci vznikl nový včelařský kroužek s názvem „Kančí hory“, který letos oslavil 1. výročí svého trvání. V kroužku pracuje 9 včelaříků pod vedením učitelky a včelařky Dis. Kristýny Ondřejové. V dubnu se zapojili do celonárodní soutěže Zlatá včela.

Rok 2015, členská schůze se konala 1. 3. 2015 v Jakubčovicích a opět se změnilo složení výboru: Předseda Dis. Kristýna Ondřejová, místopředseda Tomáš Král, jednatel Radim Šenk, pokladník Josef Švarc, zástupce jednatele Peter Lackovič, zdravotní referent a KRK beze změny. Organizace má 107 členů, v tomto roce vyprodukovali 21 212 kg medu (20,3 kg na včelstvo), 657 kg vosku, do výkupu odevzdali 1 180 kg medu a vychovali 219 matek. V říjnu se uskutečnila přednáška na téma „Včelí nemoci a včelařský rok“ s názornou ukázkou videa a fotografií, s podrobným popisem včelích nemocí na OU v Luboměři. Včelařský kroužek se rozrostl o 2 členy a do budoucna uvažuje o pořízení alespoň jednoho úlu na školní zahradě v Heřmanicích. V roce 2015 se odtrhly Tošovice od ZO Odry a založily vlastní organizaci ZO Tošovice. V roce 2018 se osamostatnily Jakubčovice n/O a okolí. Rok 2018 si budeme pamatovat jako velmi suchý, ale na med výborný. Od dubna do června téměř nepršelo a díky suchu se skoro vůbec nevyskytovala varroáza, které takové podmínky nesvědčí.

Zápis ve včelařské kronice končí rokem 2019 a změny ve výboru už byly

nepatrné. ZO Odry má 77 včelařů, členů ČSV, 5 včelařů bez včelstev, 3 včelaře neorganizované a jeden včelařský kroužek.

V srpnu 2022 se od ZO Odry odtrhlo i Spálovsko (Spálov, Luboměř a Heltínov).

Od 26. srpna 2022 jsou všichni včelaři ze Spálova, z Luboměře a z Heltínova jako samostatná organizace zaregistrováni pod názvem „Český svaz včelařů, z.s., základní organizace Spálov“. Lze používat zkrácený název ZO ČSV Spálov. Organizace má zřízen svůj účet a IČO. Do výboru byli zvoleni: Tomáš Till (předseda) Spálov 90, František Sandler (jednatel), Ilona Záležáková (pokladní), Jiří Drexler a Petr Chromek (revizní komise), Jan Šmatelka (důvěrník za Luboměř). V Luboměři pečují o 96 včelstev 10 včelařů, ve Spálově je 17 včelařů a starají se o 142 včelstev. ZO ČSV Spálov má tedy 27 včelařů, kteří chovají 238 včelstev.

Český svaz včelařů sdružuje 98 % ze všech včelařů v České republice. Počet řádných členů je cca 57 000 sdružených v 1 090 základních organizacích, k dnešnímu dni je ZO o jednu více, o tu založenou ve Spálově. Sídlem ústředí ČSV, podatelny a knihovny je dům číslo popisné 177 v Křemelcově ulici v Praze, předsedkyní ČSV je Mgr. Jarmila Machová. Český svaz včelařů je jedním z nejdéle fungujících spolků, zároveň se může pyšnit největší organizovaností včelařů na celém světě.

Ať vzkvétá tento ušlechtilý obor lidského úsilí i v letech příštích!

Prameny:

Kronika Českého svazu včelařů v Odrách. S psaním kroniky započato v prosinci 1962 členem Bohumilem Fojtíkem, učitelem ZDŠ v Odrách. K úvodním dějinám oderského včelařství do roku 1945 použil povětšinou archivního materiálu městského archivu v Odrách a částečně výpisky z knihy A. Rolleder: Geschichte der Stadt Odrau und des Gerichtsbezirkes Odrau – Steyer 1901. Děkuji za zapůjčení kroniky ZO ČSV v Odrách.

*Včelařský kalendář 2022, 150 let ČSV 1872 – 2022, vydal ČSV, z.s., Křemelcova 8/177, Praha 1
Poznámky a fotografie přítele Otty Skřehota ze Spálava*

Kronika Spálava

Dřevěná chalupa čp. 16 v Partutovicích

Manželé Maršálkovi, Partutovice 122

Jednou z nejstarších památek lidového stavitelství ze dřeva je poslední doposud udržovaná dřevěnice paní Marie Heitlové, rozené Potschové, na čísle popisném 16 v Partutovicích. Marie Heitlová žila v této dřevěnici s manželem Josefem Haitlem, který zemřel v roce 1998 ve věku 74 let a v roce 2018 paní Haitlová. V obci a širokém okolí byl pan Josef znám jako dobrý a pracovitý řezník domácích zabíjaček, zapsa-

la do obecní kroniky v roce 2000 tehdejší kronikářka paní Květa Šindlerová a zápis pokračuje „Dřevěná chaloupka prošla během let mnohými opravami, ale útulno a teplo domova ji ani po staletí neopustilo. Střecha, dříve šindelová, je dnes pokryta taškami. Obytné místnosti jsou dvě s velkou hospodářskou předsíní, z které se vchází do kuchyně a do ložnice. Z předsíně také

vedou dveře do chléva a do komory s malým okýnkem. Vnitřní stěny kuchyně a ložnice jsou zaomítány, aby se daly líčit. Typické dřevěné trámoví si můžeme prohlédnout v komoře: jednotlivé tesané trámy na sebe vodorovně navazují, spáry mezi nimi jsou vyplněny hlínou, možná i mechem a zatřeny vápennou maltou.

Typická komora v dřevěnici (Foto: František Remeš)

V kuchyni stával, ještě v roce 2000, funkční kachlový sporák, za ním se po dvou schodech vcházelo do „pekla“ se zabudovaným kotlem na vodu a s dvířky do domácí pekárny, pekárna vyhřívala kachlová kamna v ložnici. Z rohu kuchyně se vchází do spíže. Nábytek a vybavení místnosti je dobové a velmi dobře udržované, do chaloupky je zavedena voda i elektřina. Po smrti rodičů Haitlových o dřevěnici pečuje dcera Marie Remešová (roč. 1955) se svým manželem Františkem.

Dřevěnice, dříve jen obílená, má na čelní straně nová okna obložená dřevěnými laťkami. Dřevem je obložena také venkovní část ode dvora, okolo vstupních dveří (viz foto str. 81).

Dřevěná chaloupka čp. 16 je jako vlaštovčí hnízdo přilepená k rozlehlému domu čp.18, ve kterém bydlí potomci Viléma Potsche (1929 – 2000). Vilém Potsch byl bratranec paní Marie Haitlové, rozené Potschové.

(viz níže) a je pradděpodobné, že spolumajitelkou byla jeho manželka Mária (*1792), se kterou se v roce 1819 oženil.

V roce **1857** byly na usedlosti čp.16 uváděny hospodařící dvě rodiny: rodina Stefana (*1821 Partutovice) a Johanny (*1831 Spálov) Kubačových s dcerou Annou a synem Jacobem a rodina vdovy Rosalie Löw (*1787) se třemi syny.

V letech **1869 až 1880** zde hospodařila původní, rozrůstající se rodina Stefana (*1821) a Johanny (*1831) Kubačových se dvěma syny a pěti dcerami. Na pomoc jim byla „děvečka“ Anna Haitlová ze Spálova.

V roce **1890** na usedlosti čp.16 pokračovala rodina Štěpána a Johanny Kubáčových se třemi dcerami a jedním synem. Jako nájemníci tu hospodařila rodina Josefa (*1843) a Anežky (*1851) Haitlových ze Spálova se čtyřmi syny a dvěma dcerami.

V letech 1900 až 1921 došlo ke změně majitelského rodu selské usedlosti čp.16. Majitelem se stal rod Potsch a to:

V roce 1900 rodina majitele Isidora (*1850 Zigartice) a Josefy (*1852 Padesát Lánů) Potschových se třemi syny a třemi dcerami, narozených v Kovářově. Rodiče měli uvedenou německou národnost, ale děti národnost českou. Jako druhá rodina zde hospodařila rodina Josefa (*1866 Spálov) a manželky Žofie (*1869 Spálov) Klivarových s jedním synem a jednou dcerou.

V roce 1910 zde již nebyla rodina Klivarova, ale rodině Potschových pomáhal „čeledín“ Rudolf Zimer (*1895) z Lindavy.

V roce 1921 zřejmě zdědil selskou usedlost čp.16 nový majitel syn Karel Potsch (*26.1.1885 Kovářov), v roce 1913 se oženil s dvacetiletou Štěpánkou Lehnertovou (*24. 12. 1892) z Partutovic čp. 5, tato mladá nevěsta byla nezletilá a k sňatku dal svolení otec Josef Lehnert svým podpisem a podpisem dvou svědků.

Jeho bratr 44letý Jan Potsch z Partutovic čp. 18 se v roce 1927 oženil s 35letou vdovou Annou Štěpánovou, rozenou Keclíkovou z čp. 45.

Pokud si dobře prohlédnete mapky Partutovic z roku 1836 a 2022, tak zjistíte, že dům čp. 18 stál v roce 1836 jinde než v roce 2022 a my nevíme, kdy ho zrušili na původním místě, tedy kde stál v době svatby Jana Potsche v roce 1927.

Partutovice si dříve i dnes snaží zachovat původní vesnický styl. Dle ústního vyprávění pamětníků tu stávaly dřevěnice, k nejstarším patřila zřejmě Pajdlova chalupa r roku 1665, dnes už nestojí, byla rozebrána v roce 1950 (viz Oderské vrchy, roč. 4, číslo 1 – 4/1971, str.44). Na horním konci obce ještě dnes narazíte na chátrající dřevěnou chalupu čp. 41 a říká se jí „Filuška“ podle poslední majitelky Filomény Balharové, zemřela 22. 12. 1974. V kronice je zapsaná ještě dřevěnice Valentina Janíčka.

Dnes, v 21. století se obliba dřevěných chalup navrací a čtyři úplně nové dřevěnice zdobí dolní konec Partutovic.

*Mapa Partutovic
v roce 2022, dře-
věnice čp. 16 má
společný dvůr
s čp. 18.*

Za ochotu a spolupráci redakce děkuje především panu Pavlu Kašparovi st., který zaslal údaje z matriky a pozemkové knihy, manželům Remešovým za laskavé přivítání a prohlídku čp. 16, paní kronikářce Květě Šindlerové a všem, kteří přispěli ke vzniku tohoto článku.

*Dřevěná chalupa „Filuška“ čp. 41 v Partutovicích na horním konci
(Foto: K. Maršálková, říjen 2022)*

Použité zdroje:

Kronika Partutovic

Pozemková kniha velkostatku Hranice 1729 – 1883. Soka Olomouc

Matriky obce Partutovice. ZA Olomouc

Sčítací operáty obce Partutovice oka Olomouc

mapy: archivní mapy,cuzk.cz (1836) a www.mapy.cz (2022)

POSTNÍ PUTOVÁNÍ KE KŘÍŽŮM 2022

Postní doba je v křesťanství obdobím přípravy na Velikonoce. V západní církvi začíná postní doba Popeleční středou (letos 2. března) a trvá 40 dní až do Velikonoc. Půst se v křesťanském smyslu netýká pouze zdrženlivosti v jídle a abstinence, ale může zahrnovat i jiné projevy – např. almužnu, dobré skutky, má probouzet větší citlivost vůči ostatním lidem. Už v Izajášově proroctví jsou za pravý půst považovány projevy spravedlnosti a milosrdenství.

O letošní putování ke křížům se zasloužil pan farář Petr Kuník, hlavní iniciátor zajímavé akce, příspěvky zaslali farníci spálovské a oderské farnosti.

1. neděle postní: Šustkův kříž v Luboměři

První a zároveň nejzápadnější místo našeho putování se nachází v obci Luboměř, jen pár kilometrů od vojenského újezdu Libavá. První zmínky v kronikách

najdeme už z konce 14. století, kde je spolu se Spálovem Luboměř zmíněna jako součást panství Potštát. Listina z roku 1408 uvádí, že v Luboměři stál kostel i fara. Kostel, jak ho známe ze současnosti, byl postaven jen kousek od toho původního v roce 1778 a byl zasvěcen mučedníku a jáhnovi svatému Vavřinci.

Mezi typické rody této obce i nedalekého Spálova se řadí i jméno Šustek. Patřilo jim hospodářské stavení na čísle popisném 19. Manželům Janovi a Josefě se koncem 19. století narodil jediný syn, po mamince pojmenovaný Josef. Tak jak vyrůstal a sílil, pomáhal rodičům při práci v hospodářství. Tak jako každým rokem se koňským povozem svázely do stodoly pytle s obilím. Při skládání pomáhal i Josef.

V jednu chvíli však chlapec ztratil rovnováhu a upadl přímo pod vůz. Koně nejspíš jeho výkřik vylekal natolik, že se posunuli s vozem vpřed. Jedno kolo se tak dostalo na mladíkovu hrud'. Následkem toho byly poškozeny plíce a Josef k velkému žalu rodičů pak do tří dnů zemřel.

Vše se odehrálo v roce 1900, jak hlásá nápis na kříži, který nechali manželé Šustkovi před svým stavením postavit. Celé hospodářství pak zdědila jejich neteř Anna Králová, která se provdala za Karla Leva.

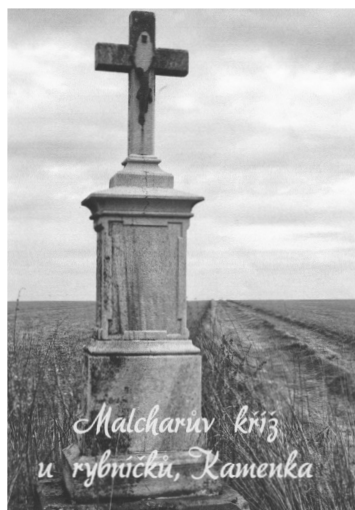
Co k tomu říci? Navzdory našim počtům se každá bolest slovem jediným násobí. Josef byl jediný syn, kterého rodiče milovali a ve kterém jistě viděli

i svou budoucnost. Když Kristus na kříži umíral, přinášel svou oběť i za Josefa. Nebeský Otec k sobě přijal tohoto mladíka v našich očích až příliš brzy, ale to proto, že právě On chystá svým milovaným budoucnost, která nemusí vždy odpovídat našim přáním. Každý postavený kříž vždy znamená smíření. Nejen smíření Boha s námi, ale také naše smíření s tím, že Bůh zasahuje a bude zasahovat bez našeho svolení do našich životů a životů našich blízkých.

Kříž se nachází v oplocené zahradě, ale se současnou majitelkou, paní Ondřejovou, je vše domluvené. Ke kříži se dostanete vrátky z pravé strany. U kříže se pomodlete za syna Josefa i jeho rodiče. U kříže najdete tubus s citátem na lístku, který si můžete odnést. Stejně tak najdete i předmět, který je třeba v tubusu ponechat a vrátit vše na původní místo.

2. neděle postní: Malcharův kříž u rybníků v Kaménce

Cesta k druhému kříži nás vede k nejsevernějšímu cípu našeho putování, až k obci Kaménka. Už od roku 1362 byla součástí oderského panství. Roku 1579

se zřejmě zde narodil jeden z překladatelů BIBLÉ KRALICKÉ, Mikuláš Albrecht z Kaménky.

Asi půldruhého kilometru západně od obce v poli u Černického rybníčku stojí mramorový kříž z roku 1915. Najdete na něm na dvou stranách dnes již téměř nečitelný nápis v německém jazyce: „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus! 29. července 1898 se na tomto místě stalo neštěstí statkářce Magdaléně Malcharové v 54. roce jejího života.“ Manžel paní Magdalény Malcharové se jmenoval Edmund, z čísla popisného 58, byl se synem v lese pro chvojí. Při utahování nákladu na voze se přetrhl provaz, Edmund Malchar spadl z vozu, hlavou se udeřil o pařez a na místě zemřel. Vdova pak o 7 let později ne-

chala postavit na křížovatce polních cest tento kříž.

Velmi špatně čitelný je i druhý nápis, kterým vdova po zesnulém vyjádřila svou naději na věčný život: „Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mě, ten bude žít, i když zemře.“ Tato Ježíšova slova z Janova evangelia ujišťují i nás o tom, že Boží dar života je větší, než všechna naše očekávání. Člověk v sobě nese tušení o tom, že skutečný život nemůže být jen tak snadno v několika okamžicích ukončen, tak, jak byl ukončen život pana Edmunda. Musí mít své naplnění v Bohu, který nám ve svém synu projevil lásku až do krajnosti.

Kříž byl opraven v roce 1996 a opatřen žulovou tabulkou s modlitbou: „Bože, žehnej našim polím.“

Ke kříži se tedy dostanete přes obec Kaménka, kde je rozumné zanechat auto. Doporučujeme odložit nedělní střívice, protože další trasa vede po ní, v mapě zeleně označenou, cestou. Až dorazíte na místo, jistě vás zaujme a také potěší nedaleká soustava dvou již zmíněných malých rybníků. Přejeme hezkou pout!

3. neděle postní: Památník vojákům v Heltínově

Dva kilometry jihovýchodně od obce Luboměř, na samé hranici přírodního parku Oderské vrchy, leží ve svahu malebná vesnička Heltínov. Ve středu tehdejší osady stávala malá dřevěná kaplička, na jejímž místě byla v roce 1800 postavena zděná kaple Nejsvětější Trojice. Naproti ní, přes silnici, nepřehlédněte **památník heltínovským mužům, kteří padli v 1. světové válce.**

Když se začal počátkem února připravovat projekt letošního putování ke křížům a bylo vybráno právě toto místo, nemohl nikdo tušit, jak se stane aktuálním. V Heltínově jsme chtěli na hrůzy války jen vzpomínat. Nikomu nepřišlo na mysl, že je budeme sledovat přímým přenosem v televizi a to v zemi, která je nám vzdálena sotva pět stovek kilometrů. Každý pomník vojákům je živou připomínkou, jak snadné je válku začít a jak je těžké ji ukončit. Kolik smutku a hořkosti ještě po letech přetrvává v národech, v rodinách a v duši těch nejmenších.

Je symbolické a nadějně, že jména padlých vojáků na pomníku v Heltínově byla vepsána pod kříž. Své místo tam ale mají i jména rodin, které válka zasáhla a které přišly o své syny a otce. Utrpení vždy přibližuje ke Kristu a vede pod kříž, kde Bůh vylévá nejvíce své lásky na tento nemocný svět.

V tubusu vedle citátu z exhortace *Amoris laetitia* najdete tentokrát místo předmětu modlitby. Bude to část textu velmi naléhavé prosby, kterou přednesl papež František tuto středu za závěr své audience v hale Pavla VI. ve Vatikánu. Začíná slovy:

Odpusť nám válku, Pane.

Pane Ježíši Kriste, Synu Boží, smiluj se nad námi hříšníky!

Pane Ježíši, narozený pod kyjevskými bombami, smiluj se nad námi!

Pane Ježíši, který jsi zemřel v náručí své matky v bunkru v Charkově, smiluj se nad námi!

3. neděle postní

Pane Ježíši, vyslaný ve dvaceti letech na frontu, smiluj se nad námi!

Pane Ježíši, který dosud vidíš ozbrojené ruce ve stínu svého kříže, smiluj se nad námi!

Pane Ježíši Kriste, Synu Boží, snažně tě prosíme! Zadrž Kainovu ruku!

Osviť naše svědomí, ať se nestane naše vůle, nenechávej nás napospas našim vlastním činům!

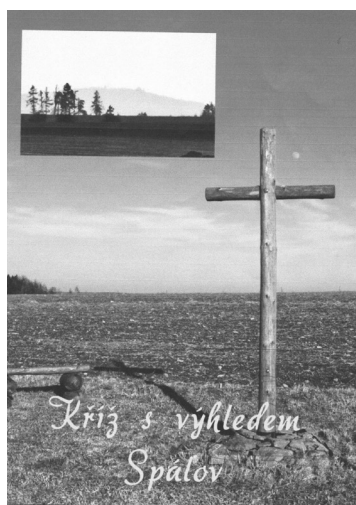
Celá modlitba zde.

Prosím, abyste se tuto modlitbu, ve které vyznáváme svůj podíl na zlu v tomto světě, u kříže pomodlili a nechali ji tam dalším. Plný text najdete na webu farnosti.

Toto odpoledne se vám také nabízí prohlídka **kaple Nejsvětější Trojice**, která je zdobena obrazy křížové cesty, které namaloval v roce 1851 pan Š. KRÁL ze Spálova. Kaple bude otevřena od 13. do 15. hodiny. Pokud máte zájem o společnou modlitbu křížové cesty, sejdem se tam v 14.30.

4. neděle postní: Kříž s výhledem, Spálov

Čtvrtý kříž nás opět přivede do polí. Najdeme ho přibližně 1 km severovýchodně od Spálova. **Spálov** samotný, podobně jako Luboměř, patřil původně

pod panství potštátské. Už v 16. století se tam nacházel statek, kostel, mlýn, pivovar a také tvrz, která byla na konci 17. století přestavěna na zámek. Nejvýznamnější změnou bylo povýšení obce **na městys císařským rozhodnutím v roce 1828**, což s sebou přinášelo právo konání dvou výročních trhů, a tím se také rozvíjelo řemeslo. Spálovský kostel je zasvěcen apoštolu sv. Jakubu Staršímu, bratru apoštola Jana.

Kříž, ke kterému nás přivede mapa, nestojí na místě dlouho, postavil ho tam pan Miroslav Šůstek 6. června 2017. Je to docela obyčejný kříž, bez vztahu k některé události, jako tomu bylo u křížů předchozích. A přesto má něco jedinečného. Je výjimečný tím, **že stojí na nejvyšším bodě Spálova**. Když se k němu po-

4. neděle postní

stavíte, otevře se před vámi na jižní straně výhled na Hostýnské vrchy. Dalekohledem pak můžete zahlédnout i dominantu **svatohostýnskou baziliku**. Tento kříž je tedy kříž s výhledem.

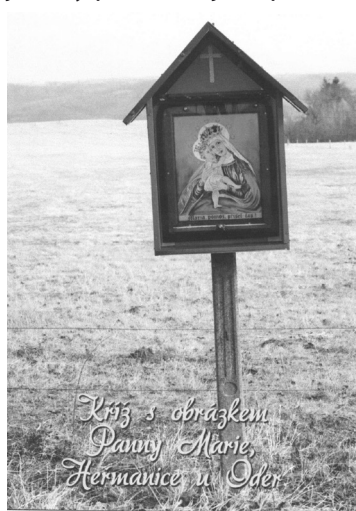
Připomíná nám, že od každého kříže musíme pozvednout svůj pohled do dálky. Aby se člověk neutápěl pouze v trápení a neuzavřel se ve své boles-

ti, potřebuje naděje, která vidí dále. V našem případě je to naděje, že nás Ježíš svěřil do péče své Matky a my skrze její milující mateřské srdce můžeme bezpečně procházet k jejímu Synu. Jak to vyjádřil Svátý Otec při pátečním zasvěcení Panně Marii: „Uprostřed bídy hříchu, vyčerpanosti a slabosti, tajemství nespravedlnosti, zla a války, nám Ty, svatá matko, opakuješ, že Bůh nás neopouští, naopak na nás stále láskyplně hledí v touze odpustit nám, pomoci nám znovu vstát. Vždyť nám daroval Tebe a ve Tvém Neposkvrněném srdci vytvořil útočiště pro církev a pro lidstvo.“

Na cestu rozhodně doporučujeme pevné boty a také **dalekohled**, díky kterému vidíte nejen baziliku samotnou, ale i hostýnskou rozhlednu s větrnou elektrárnou. Pan Miroslav Šustek bude na místě udržovat od 14 do 16 hodin malý ohniček, na kterém si můžete opéci nějaký ten buřtík, který bude třeba si vzít s sebou. Přejeme hezkou pouť.

5. postní neděle: Obrázek Panny Marie v Heřmanicích

Historická zpráva z **roku 1347** se zmiňuje o **obci Heřmanice**, která s místní částí Véska patřila do území oderského panství. Je přirozené, že osídlená místa spojují cesty, lidé se po nich vydávají za prací, za obchodem, za zábavou, nebo také za osobami blízkými jejich srdci. Taková cesta spojuje i Heřmanice s Tošovciemi. Hned na jejím začátku někdo umístil na sloupek **obrázek Panny Marie s dítětem**. Proč se tak stalo, dnes už nevíme. Je to ale místo, které odkrývá pěkný výhled na Vésku a kostel Navštívení Panny Marie. To naše 5. zastavení je tedy podobně jako předchozí spojené s něžným mateřským pohlazením.

5. neděle postní

K místu se vztahuje událost, která se odehrála v padesátých letech minulého století. Lidé si povšimli, že v plechu, na kterém byl obrázek namalován, se objevily průstřely od kulovnice. Jednoho večera se v hospodě v Heřmanicích štamgasti dostali do vzrušeného sporu. Jeden říká protivníkovi: „Já jsem luterán, ale střílet do obrazu Panny Marie bych si nedovolil. Viděl jsem, jak sis odkrokoval vzdálenost a pak jsi páčil“. Zpráva se zmiňuje o tom, že obviněný muž se nezmohl na slovo, zbledl, chytil se za srdce a padl mrtev na podlahu.

Jak tomu porozumět? Mnohé napadne, že se v tu chvíli projevila Boží spravedlnost. Podle lidového pořekadla „Boží mlýny melou pomalu, ale jistě.“ Tuto větu ale rozhodně v Písmu

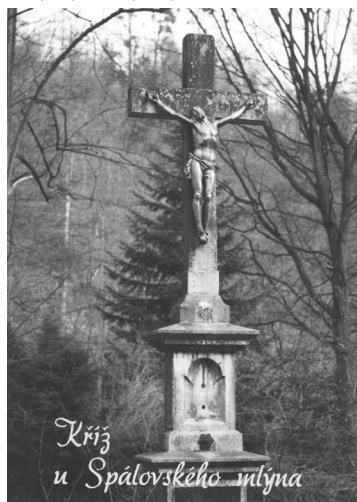
svatém nenajdeme. Zato tam můžeme číst, že „Bůh nechce smrt hříšníka, ale jeho obrácení.“ Že jeho Syn v podobenství jako vinař okopává suchý fíkovník a přimlouvá se, aby ještě nebyl vytržen z půdy. Každý má svůj čas na této zemi vyměřený podle Božího milosrdenství, a nikoliv podle jeho hněvu.

Velmi poučná je pro nás v tomto příběhu konfrontace s jinověrcem, který dobře porozuměl, jaká hodnota spočívá na náboženských symbolech u lidských cest. Všeobecně lidskou úctu si zaslouží vše, do čeho byla vložena lidská naděje a důvěra v ochranu při jeho putování tímto světem. Ježíšova Matka tuto naši důvěru má.

Originál poškozeného obrázku dnes najdete v kostele ve Vésce nad přepážkou za hlavními dveřmi. Na původním místě spočívá nově namalovaná kopie, kterou vytvořila místní paní učitelka Tereška v příbuzenském vztahu s heřmanickým rodákem otcem Vojtěchem Šímou, který nám dnešní vyprávění zprostředkoval. Přejeme hezkou mariánskou pouť.

6. postní neděle: Kříž u Spálovského mlýna

V údolí pod Spálovem protéká kolem poutního místa Panna Maria ve Skále řeka Odra. Všude tam, kde proud vody nabírá na síle, lidé stavěli mlýny, aby využili tento přírodní živel k mletí obilí, a tak si zajistili chléb

Kříž u Spálovského mlýna
Květná neděle

pro každodenní život. **Mlýn, který zde stával už ve 14. století**, patřil k těm nejstarším na Spálovsku. Na jeho stáří upozorňují tři cesty od nepaměti označované jako Mlýnice, které k tomuto místu vedou ze Spálova, Klokočova a Klokočůvku. V blízkosti dnes už zaniklého mlýna stojí vysoký kamenný kříž, spojovaný s neobvyklou legendou.

Za dávných časů žil ve Spálovském mlýně jeden mlynář se svou ženou. Když se jim narodilo vytoužené dítě, mlynářka po porodu zemřela na horečku omladnic. Vdovec začal zoufale shánět kojnou, protože dítě stále plakalo hladem. Bylo mu však podezřelé, že dítě pláče jen ve dne, ale v noci klidně spí. Zůstal proto vzhůru i po setmění, aby děťátko sledoval. **Spatřil, jak po půlnoci ke kolíbce přistupuje ženská postava, která dítě kojí.** V úžasu poznal, že je to jeho zesnulá žena, která se takto ze záhrobí stará o své hladové dítě. Opakovalo se to noc co noc, dokud se nenašla kojná, která se o dítě postarala.

Všemu však nebyl ještě konec. Pár dní po zažehnání návštěv ducha mlynářovy ženy, se začaly po nocích v mlýnici dít divné věci. Z ničeho nic se sama roztočila mlýnská kola a zařízení rachotilo, jakoby byl mlýn v provozu. Ráno se našlo všechno obilí semleto na mouku a připraveno k odvozu. Mlynář se pak na vlastní oči přesvědčil o tom, že tam řádí nečisté pekelné síly. I když pak mlynář neměl žádnou práci, přízraky se mu jen pramálo líbily. Zašel za farářem do Spálova a ten mu poradil **postavit mezi lipami před mlýnem kamenný kříž**. Mlynář uposlechl, a když nechal kříž při nejbližší pouti ke Skále Panny Marie vysvětit, všechny neblahé úkazy přestaly.

Takové lidové legendy v sobě obvykle nesou něco velmi emotivně silného. V tomto případě je to **vztah maminky k dítěti**, která obětuje i svůj věčný odpočinek, jen aby je zachovala při životě. Blízké Mariánské poutní místo nám ostatně může tuto mateřskou angažovanost také připomenout. Neméně důležité je pak i správné rozhodnutí **mlynáře odmítnout pomoc nečistých sil při chodu mlýna**. Člověku byl dán rozum, aby rozlišil, co přináší skutečné dobro. Jeho nejmocnějším znamením je kříž, Boží mlýn, na kterém byl Boží syn

rozdrcen a semlet jako obilí, aby se stal duchovním pokrmem pro celý svět.

U tohoto kříže nenajdete žádný předmět, ale pořekadlo, jehož poslední slovo musíte uhádnout a doplnit do poutnické knížky.

*Pandemický kříž
nad Odrami*

Velký pátek

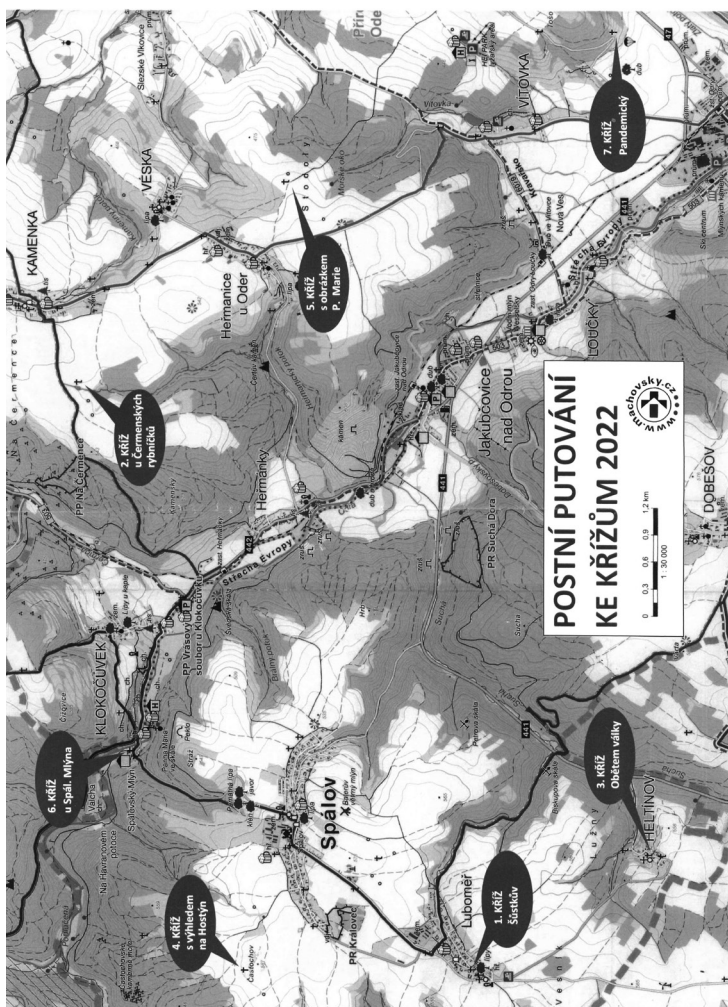
7. Pandemický kříž nad Odrami

O posledním kříži už jen stručně. Nachází se v tošovském kopci s výhledem na město Odry a Moravskou bránu za ním, v místě, odkud se rozbíhají k nebi se svými padáky paraglidisté. Byl postaven po prvních měsících pandemie v roce 2020 a požehnán v neděli 11. října, ještě před prvním lockdownem. Není to kříž smírčí. Byl vztyčen jako vyjádření víry ve skutečnost, že Bůh provází

ty, kteří procházejí utrpením, obavami a nejistotou zvláštní blízkostí, neboť jeho Syn do všeho tohoto lidského svým vtělením, utrpením a smrtí vstoupil. Na kříži můžete číst slova Janova evangelia z večeradla: „Ve světě máte soužení. Ale vzchopte se, já jsem přemohl svět.“ Jan 16,33

Na toto poslední místo budeme putovat v den památky Ježíšova ukřižování na Velký pátek. Tubus s posledním citátem tam najdete až do velikonočního pondělí.

Závěr: Děkujeme všem, kteří se zapojili do postního putování ke křížům. Protože bychom účastníky rádi ocenili, prosím, abyste přinesli příští neděli vyplněné a podepsané poutnické knížky, pokud jste navštívili alespoň 5 křížů. Tři knížky se vylosují a odmění nástěnným křížem. I pro ostatní účastníky bude připravena malá odměna jako památka na postní dobu 2022.

Cestování po světě se školou přes projekt ERASMUS+

Anna Dubovská

Jmenuji se Anna, bydlím ve Spálově a jsem studentkou devátého ročníku základní školy Komenského 6 v Odrách. V tomto článku bych Vám ráda řekla pár zajímavostí o cestování po světě se školou. Ve školním roce 2021/22 jsem se školou přes projekt ERASMUS+ vycestovala do zahraničí hned dvakrát: v září na Slovensko a v dubnu do Portugalska. Nejprve bych Vám ráda řekla pár informací o projektu ERASMUS+. Projekty ERASMUS+ jsou vždy zaměřeny na určité téma a konkrétně téma tohoto projektu bylo: „Bullying and cyberbullying in the word of silence and not only“. V překladu: „Šikana a kybešikana ve světě ticha a nejen v něm“. Pokud se škola do jakéhokoliv ERASMUS+ projektu zapojí, musí vybrat 10-12 žáků, v předem určené věkové skupině, a s dobrou znalostí angličtiny, to z toho důvodu, že do projektu se zapojí hned několik škol z jiných zemí. V tomto projektu bylo zapojeno pět škol: ZŠ Odry, Komenského 6; Základná škola s materskou školou Bystričany; Seskupení škol ve Vale do Tamel, Lijó-Barcelos, Portugalsko; DUCOR „Partnenija Zogravski“, Skopje, Republika Severní Makedonie; Speciální odborná škola „Sf. Maria“ pro sluchově postižené, Bukurešť, Rumunsko. Projekt s touto tematikou měl dva turnusy, které trvaly 10-12 dní.

První pobyt probíhal na Slovensku. Ubytování jsme byli v hotelu Lomy u obce Horná Ves v okrese Prievidza poblíž pohoří Vtáčnik. Ze začátku jsem byla mírně nervózní z mluvení v cizím jazyce, ale po několika rozhovorech jsem se cítila jistěji. Během dvanácti dnů jsme stihli navštívit: Bratislavu, zámek v Bojnici (natáčení Šíleně smutné princezny) a Štrbské pleso ve Vysokých Tatrách. Samozřejmě že tento projekt není pouze o zábavě, ale je také naučný. Dozvěděli jsme se spoustu nových věcí o prevenci šikany, naučili jsme se pár vět ve znakové řeči (škola z Rumunska byla pro sluchově postižené žáky) a nacvičili jsme flashmob na podporu obětem šikany. Z první mobility jsem si odvezla spoustu zážitků a už po konci prvního projektu jsem věděla, že se dalšího výjezdu v Portugalsku chci zúčastnit.

Druhý pobyt v Portugalsku probíhal od 28. 4. do 5. 5. 2022. Po příletu (Viedeň-Porto) jsme byli ubytováni v malebném městečku Viana do Castelo poblíž města Barcelos. Musím uznat, že Portugalsko mě na první dobrou zaujalo. Krásná architektura, pomalý a neuspěchaný způsob života, milí a přátelští obyvatelé se smyslem pro humor. Nejvíce mě okouzilo město Barcelos. Nachází se v regionu Norte a žije zde více než 100 000 obyvatel. Známé je především díky výrobě keramiky a typických portugalských keramických kohoutů- Galo de Barcelos. Kromě tohoto města jsme stihli také navštívit spoustu dalších zajímavých míst, např.: město Porto a Braga. Dokonce jsme se zúčast-

nili tradičního festivalu Festa das Cruzes (festival křížů) a zkusili si surfování ve vlnách Atlantického oceánu. Opět i na tomto pobytu jsme museli splnit požadavky projektu a naučit se něco o šikaně.

Co z tohoto článku plyne? ERASMUS+ projekty jsou pro žáky nesmírně přínosné, ať už z hlediska zdokonalování se v angličtině, nebo poznávání nových a zajímavých míst ve světě. Člověk se osamostatní, otkrá a o to tady jde. Tyto projekty bych všem školám vřele doporučila.

Portugalsko, město Viana do Castelo, třetí z levé strany je Anička Dubovská

Slovensko, partnerská škola Bystričany

Legionářský deník Aloise Kurovce (pokračování)

Alois Kurovec (upravil Josef Vlček)

Práce na hospodářství zdála se mi hrozně primitivní, skoro až hloupou. Celé dny v práci na poli a v dílně, čas dosti rychle plynul, jen v neděli jsme chodívali do okolních vesnic Alexandrovky, Blahodatné, Ivanovky a jiných.

O práci na hospodářství podrobně pojednám ještě později.

Na hospodářství jsem pracoval až do 12. 9. 1915, kdy jsem dal správci výpověď z práce. Šel jsem pak asi dva dny orat s volským spřežením. Jednoho dne z rána seřadil nás náš strážník před kontrolou a vedl nás do jiné dědiny, Běloho Koloděje, kde jsme pracovali na hospodářství jistého Skalionova. Bydleli jsme v dřevěných barácích a pracovali jsme několik dní i v noci, ve dne jsme pak chodili na procházku do vesnice. Za několik dní nato jsem šel pracovat ke koním jako koňuch, čili jako pacholek a krmil jsem koně a vozil jsem jim krmivo. Když uplynulo několik dalších dnů, jeli jsme orat na „Potoky“, jak bývá zvykem na ruských velkostatech, když je mnoho polní práce (orání, mlácení nebo setí). Přitom se vždycky několik párů koní nebo volů přestěhuje na místo, kde se má pracovat a tam se udělá tábor, kde se krmí koně a žije se na tomto místě, až se potřebná práce vykoná. Tímto způsobem jsme orali také na jiném místě, Serim jaru, asi tři neděle a zde jsme si odbývali těž „císařské hody“. Tenkrát jsme si pochutnali na polovařených bramborech omaštěných špekem, který jsme si ušetřili od svačin.

Při návratu zpět do Kolodějů ze Seriho jaru jsme dali pocítit staršímu koňuchovi, že více pracovat už nebudeme a že se chceme vrátit za svými do Kočetok, které se nachází v Gmijevském Újezdě. Když jsme se vrátili ze Seriho jaru, byli všichni Češi už pryč na Kočetoku a my jsme si rovněž přáli dostat se za nimi. Za několik dní nás odvezl strážník do vsi Prikolotnoje, odkud nás poslali transportem (bylo nás asi 200 osob) do stanice Volčanské pěšky. Ta byla vzdálená přes 30 verst (1 versta = stará ruská délková míra = 1066,781 m). Na cestu jsme se vydali v neděli, v naší skupině byli téměř sami Maďaři, jenom my tři Češi. Do Volčanska jsme přišli večer, přičemž jsme byli ubytováni na nádraží v zemljanách. Druhého dne bylo pondělí, my jsme byli vyřazení z včerejšího transportu, který posílali do lágru za to, že mnozí nechtěli pracovat. Na moji prosbu jsme byli posláni na Kočetok za ostatními krajany. Se dvěma dalšími kamarády jsme se vydali na neznámou cestu.

Ve Volčansku jsem potkal svého krajana Krále v docela jiném postavení, nežli jsme se nacházeli my, zajatci. Musím ale poznamenat, že mezi zajatci bylo tenkrát málo upřímnosti i vůči mnoha známým. Z Volčanska jsme se vydali na

cestu přes vesnici Pešarovku, kde jsme se stavili za muzikanty, kteří žili na hospodářství v gubernii Kolokolkova. Cestou jsme se sešli také s učitelem Kašem a Suchým. Kočetok je pěkné výletní místo, kde se postavila cesta přes údolí a velký most. Byli jsme ubytovaní opět v zemljankách na kopci (zemljanka je v zemi vykopaná díra, která bývá tak prostorná, že po obou jejích stranách jsou zařízené dvojce palandy nad sebou, uprostřed stojí kamna a v každém koutě díry neboli jámy jsou postaveny sloupy, na nichž je upevněna pevná vazba, která je obitá pouze deskami a na jejím povrchu je naházena silná vrstva hlíny tak, aby do zemljanky neteklo). Chodili jsme tady pracovat jenom někdy, když jsme měli náladu, ovšem já jsem se práci snažil vyhýbat. Práce byla někdy veselá, jindy zase fádni, za každý den jsem dostával jednu kopějku. Psal se listopad roku 1915 a v této době byla ruská armáda po hrozném ústupu. Naše zahraniční protirakouská akce zahájila bez ohledu na situaci na bojišti rozsáhlou činnost. Naš profesor Masaryk a poslanec Dürich a Fišer vypověděli otevřený boj proti Rakousku. Byl jsem tím velice mile překvapen a těšil jsem se na boj s Rakouskem!

Zima roku 1915/1916 byla pro mne velice příjemná, protože jsem celé dny jenom ležel. V Kočetoku jsem chodil do jedné rodiny půjčovat si noviny „Krasnij Kraj“, což bylo pro mne jediné možné čtení.

Přešel měsíc listopad a prosinec již také pomalu míjel a přišly Vánoce, které jsme oslavovali při vánočním stromku. Nastal nový rok 1916. 20. ledna 1916 poslali nás (skupinu asi šesti lidí) do nedalekých rubežanských lesů na písařské práce. Odešli jsme dosti rádi, avšak když jsme přišli do lesa, vzdáleného asi šest verst od vesnice, tak nás přešla chuť žít v takové pustině. Mně to bylo vcelku lhostejné, ale s ostatními kamarády jsem se také vrátil do Kočetoku. A tak začal nový život na Kočetoku, protože se otvíralo jaro, tedy čas plynul rychleji a venku bylo snesitelnější počasí. V zemljance jsem už málo pobýval a chodíval jsem často do lesa na procházku. Ale značně se nám zhoršily hmotné poměry, poněvadž náš zásobovatel (felak) kradl jako straka a za to ho proklínalo mnoho lidí z naší party.

V dubnu přišel rozkaz, že se má poslat několik lidí, kteří umějí psát rusky, do Volčanska. Ovšem tito lidé byli vesměs rebelanty, kteří brojili proti vládě a mezi nimi jsem byl i já. Do Volčanska jsme přišli v neděli, avšak v pondělí nato nás místo do kanceláře poslali vozit písek. Opět jsme bydleli v zemljankách na „šebekinské hoře“ a ukázalo se, že práce tady byla mnohem horší nežli na Kočetoku. Chtěl jsem se vrátit zpět, ale ostatní druzi nechtěli, a proto jsem byl nucen, i když nerad, tady zůstat.

Chodíval jsem taky nakládat traverzy na volčanské nádraží a pracoval jsem tady mnohem více nežli kde jinde. Asi po třech týdnech jsme byli posláni po celém volčanském újezdě do kanceláří Krasnij Kraj. Požádal jsem, abych byl poslán do Běleho Koloděje, kam jsem přišel asi 10. 5. 1916.

Tady mě přijal jeden německý kolonista, agronom Kraft, a vystupoval vůči mně hodně komisišně a chladně. Poněvadž jsem neměl zajištěné ubytování, tak mne poslal na postrojku, kde se stavěla sušárna brambor, řepy, cibule, petržele a také tam měla stát řemeslná škola, na jejíž stavbě pracovalo asi 100 zajatců, většinou Poláků a Němců.

Bydleli jsme s kamarádem Kačmarčíkem několik dní v dřevěném baráku, kde byla současně umístěna kancelář postrojek. V tomto bytě jsem vydržel pouze několik dní, protože jsem si u agronoma vymohl nový byt, který se nacházel na rohu v domě „Buleckan“, což byla pěkná světnička se dvěma okny s vyhlídkou na verandu do dvora. Veranda byla obrostlá zelení, což se mi tenkrát v létě velice líbilo, protože se zde příjemně trávil teplé večery. Měl jsem dosti obstojnou práci, pracovalo se od 7 hodin do 12 h. a odpoledne pak od 16 h. do 18 hodin. Moje kancelář se nacházela na protějším rohu přes ulici a pomáhala mi slečna Elizabeta Vasiljevna Murinová. Hezká holka, ale později se spustila... Zpočátku jsem psával adresy ruským zajatcům do Rakouska a Německa a mimo to jsem vedl matriku běženců, kteří žili v našem obvodě (volosti). Jednalo se asi o 1200 osob.

Při práci v Bělém Koloději plynul čas velice rychle. Na podzim se zakládala tzv. „Kozpemulovka“. Tehdy jsem převzal nový úřad účetního v hospodářství, a když byla na podzim dostavěna sušárna na ovoce, musel jsem evidovat zásoby nakoupeného ovoce, brambor, řepy, petržele, cibule apod. Kromě toho, když se začalo sušit, vedl jsem evidenci dělníků, kteří pracovali na sušičce. Přitom jsem přijímal dříví na sušičku, takže práce bylo stále více a více. Stravoval jsem se v místním lazaretu, který byl umístěn ve škole a teprve později, v prosinci 1916, jsem začal chodit na stravu k jistým Gasparenkům. Přešla zima 1916, nový rok 1917, leden, únor a na konci února nastal významný den: přišla ruská revoluce!

Revoluci jsem přivítal s velkým nadšením, měl jsem radost. V těchto dnech jsem chodíval často do jedné české rodiny. Jmenovali se Vitáčkovi a u nich jsem už předtím prožil Vánoce roku 1916. Pan Vitáček byl zaměstnaný jako chemik v místním cukrovaru. Revoluce se zpočátku podle mého názoru vyvíjela velice slibně, jenže v dalším vývoji přinášela mnoha lidem zklamání. Z toho se začal vyvíjet bolševismus.

Po revoluci přešly všechny úřady, které se netýkaly hospodářství, do komitétu, takže pro mne zůstalo mnohem méně práce. Takzvané sacharné kartočky, které jsem dříve evidoval, a které jsem také zneužíval ve prospěch svých známých učitelek, převzal tzv. volostny komitét. Jenže musel jsem chodit stále do tohoto úřadu, abych zaslavčoval lidi do této agendy. Administrativě tam totiž nikdo nerozuměl, zato však chtěl místní technik mne vyštvať pryč, což se mu ale nepodařilo. Pomlouval mne prostřednictvím Antoniny Petrovny, rodinné učitelky ze Sofievky. Volného času jsem měl celkem málo, jen někdy jsem chodíval

do kina nebo k Čechu Svatošovi do panské zahrady a někdy také do pekárny hrát karty. Zábava to byla dosti fádňní, jen někdy večer byla zábava dosti zajímavá, když jsem telefonicky hovořil s alexandrovskými učitelkami.

Z MÉHO ŽIVOTA

Vladimír Rambossek

Vážení čtenáři, dostal se nám do rukou životopis pana Vladimíra Rambossek, jehož rodina je úzce spojena se Spálovem. On sám ve Spálově žil od raného dětství až po středoškolská studia. Text nám laskavě poskytla dcera p. Vl. Rambossek, paní Šárka Leubnerová.

Moji rodiče

Dědeček Konrád

Můj děda Konrád z otcovy strany se narodil roku 1873. Jeho otec, můj praděd Jan Rambossek (nar. 1815), byl námořníkem u válečného loďstva rakouské monarchie. Základny byly v Jaderském moři a hlavní přístav válečného loďstva byl v Pule. Tehdejší námořnictvo mělo už lodě s parním pohonem a také na kombinovaný pohon pára-plachty. Bylo to v letech asi 1850–1880. V té době v Jaderském moři operovaly také pirátské lodě, které napadaly a vykrádaly dopravní plavidla a válečné námořnictvo se staralo i o bezpečnost námořní dopravy, neboť docházelo k občasným střetům s piráty. Piráti sice parní lodě neměli, ale byli vyzbrojeni mimo pušek také děly. Při jednom takovém pronásledování přišel praděd o nohu, příčinou byl zásah z pirátského děla. V románech bývá jednonohý námořník kapitánem pirátů, ale u válečného námořnictva nemohl sloužit jednonohý námořník, i když to byl důstojník. Tak pradědeček obdržel rentu a šel do výslužby. Dostal se až do jedné vesnice na Moravě, která se jmenovala Spálov, tam se usadil, roku 1866 oženil s Josefou Královou a založil novou rodinu. Když mně to děda občas vyprávěl, nezapomněl vždy dodat: „Táta si myslel, že dostane ‚von‘, ten šlechtický titul, ale místo toho dostal jen trafikou a rentu“. Měl 5 synů a jednu dceru.

Děda Konrád po základní škole studoval zemědělskou školu, takže byl agronomem, jak by se dnes řeklo. Po roce 1900 nastoupil do velkostatku v Grodzieci, dnešním Polsku, tehdy ještě v Rakousko-Uhersku. Přestěhoval se tam i s novomanželkou Annou, rozenou Maršálkovou, a zde se jim koncem března 1903 narodil František – můj otec. Anna si v té době dopisovala s Františkou Šustkovou, svou přítelkyní ze Spálova¹. Nastala však těžká situace, Františkova maminka v listopadu téhož roku náhle zemřela². Konrád byl nucen se přestěhovat zpátky domů do Spálova a najít si novou ženu, která by byla maminkou Františkovi. Našel ji a podařilo se mu sehnat i nové zaměstnání ve spálov-

1. Přepis textu pohlednice z června 1903 od Anny Ramboskové z Grodziece Františce Šustkové do Spálova:

D.F!

Děkuji srdečně za psaní – až později budu více psát. Druhý týden jsem byla s Františkem již u štípení tak teď mě špatně poslouchá. Já též nejsem na dobře zdravá pořád ně něco je z toho že nemohu jít ven – teď celý týden pršelo – dnes chvala Bohu je zas ukázka na čas. Do Spálova bych ráda již přijela ale kdo ví kdy to bude! Konrád teď nebude moci odjet a sama se bojím té cesty. Budu se ale těšiti až dá Pán Bůh mě se shledati se všemi! Na šťastné a brzké shledání.

2. Přepis dopisu z listopadu 1903 matky Anny Ramboskové přítelkyni Anně ? o smrti její dcery v Grodzieci:

PbJK

Milá Přítelkyně Naše, Anno.

Musím tobě něco o tom našem bolu napsat, nebo již minulo celých čtrnáct dnů od naší velké smutné události, která se stala v jednom týdnu, na kterou nezapomenu nikdy.

Víš, že rada bych byla tebe tam za ní vypravila a ona chudinka †, také to chtěla, ale jaké by to bylo shledání v takové těžké nemoci, které se nenadála. V sobotu odpoledne ji chuděrku začala hlava bolet a navečer jakási fantase přitom, i dělal její muž hned obklady a co mohl, poslal ráno pro pana doktora a dělal vše, co bylo potřeba. My jsme dostali zprávu teprve ve středu, že je Anna nemocná, a stálo, aby(ch) přijela tam, ale ještě těšil, že snad to nejhorší je už přejitě, a zatím popoledni přinesl telegram, že „brzy přijed“, je horší“

A já netušila nic dobrého, odpoledne jsem se již nevypravila, až ráno jsem jela s velkou starostí, jak to tam bude, já přijedu tam, a ona ztrápená nemohla řícti Ach maminko vítám Vás a já také nemohla jsem seznat, jestli o mě ví, že tam jsem. O jak to byla hrozná nemoc, já povídám, copak tě chudinko bolí nebo trápí, a ona dala poznámku, že nic, horečku pořád velkou obkládali studeným a léky dávali, pan doktor zas přijel a zkoumal, co by se dalo ještě dělat, přitom všem byla již velice slabá, navečer jsme povolali pana duchovního, ráno zas byl pan doktor, a shledal, že ji více neudržíme, že především je již srdce velmi slabé a tak byla naděje na uzdravení pryč, její muž myslel, že ji musí udržet, mohl si ji obsluhovat po celou noc sám.

dědeček Konrád s druhou ženou Klementinou a syny Františkem, Jendou, Jarošem a Fredem, (kolem 1914)

ském zámku na statku. Opět pracoval jako agronom, ale říkali mu šafář. V hospodářské části zámku dostal služební byt; tady bydlel můj otec se svými dalšími bratry, kteří se tu narodili, byli to Fréda, Jenda a Jaroš. Po odchodu do výslužby si děda postavil domek, kde dnes bydlí bratr Jenda, a pořídil malé hospodářství. Míval dvě krávy, prasata a slepice, koupil i nějaká pole, a ještě měl něco připachtovaného, celkem asi 2 ha. To, co zde uvádím, je podle vyprávění dědy.

Jako malý chlapec jsem rád za dědou chodíval. Vyprávěl mi o svém životě, jak byl v první světové válce u nějaké elitní dragounské jednotky, dnes bychom řekli

u jednotky rychlého nasazení. Říkal, že byli vždy v záloze pro případ nějaké potřeby. Měli dobrého velitele, a když někde na frontě bylo potřeba zasáhnout, tak se tam rychle přesunuli. Přeprava trvala však dlouho, většinou byla vlaková nebo koňmo, takže než někam dorazili, bylo po konfliktu. Za války byl až u Albánie na Skadarském jezeru, kde se plavili i s koňmi na nějakém voru. Rád vyprávěl a všechno mi vysvětloval.

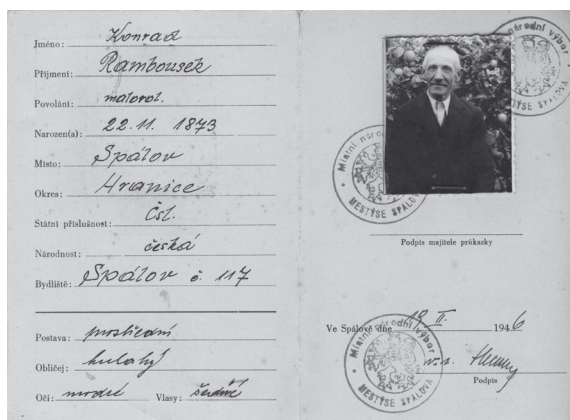

A tak nám skonala o půl osmé hodině večer v pátek. Kdo zavinil její smrt je těžko říci. Pan Bůh milostivý ví nejlépe, co činí. Děj se vůle Boží, to byly moje slova.

Tobě Anno zemřeli rodičové a tvým bratrům také brzy, a nám zase naše všechny dítky v tom nejlepším věku, a co můžem činit oproti tomu, zrovna nic, jenom to, pane, zbožně vzpomínat a rozjímat, tak to i na nás přijde a kdy to, že se ani nenadáme, O Bože svatý.

Ráno jsme poslali telegram, aby přijeli na pohřeb, přijeli tatíček a tetička kmotřička a Ernest a Lojzi, pohřeb se konal v neděli o třech hodinách odpoledne za tamějšího lidu, věnců bylo plno, pochovaná zbožně a s velkým pláčem, vždyť ji ubohou všichni litovali, na prostřed hřbitova v Grojci. Její hrob bude opatrovat pan zahradník, služby Boží se za ní konaly ve středu. My jsme museli je tam opustit a jet za svým povoláním domů, přijeli jsme v pondělí večer a služby Boží za ní také se u nás konaly ve středu. U nás mysleli někteří, že ji převezem k nám, ale pro její velkou nemoc by to nebylo šlo, a také mysleli, že si přivezem toho malého sirotečka bobečka, ale my jsme ho nepřivezli, jeho otec jej nechtěl od sebe dát, proto, že by byl docela opuštěným, že přece se s ním potěší, že mu tam nebude tak nic chybět, jenom jeho dobrá matička, a tak jsme mu jej nemohly sebrat. Lojzi sestra je včil u něho i se svým synáčkem, jak to dál půjde, to nevíme, my chceme pořádit to vše co nejlepší. Taky se již starají lidé pro něj o nějakou novou manželku, jak to ji bývá. (dopis je bez podpisu)

Vzpomínám si také na jeho vyprávění, jak platil ve Spálově pokutu za dopravní přestupek, bylo to asi v roce 1936. Ve vesnici byla četnická stanice, kde úřadoval strážmistr a míval dva pomocníky; dohlíželi na pořádek v obci a přilehlém okolí. Protože strážmistr tam byl už dlouho a chodil do hospody hrát karty, o zdejších lidech ledacos věděl a mnohé drobné delikty řešit sám. I děda se s četníky znal a se strážmistrem si dokonce tykal. Kontrolovali i provoz na silnici, tehdy se jezdilo vlevo, jako v Anglii. Děda měl hospodářství ve vesnici a pole za vsí, kam jezdíval s vozem taženým kravami. Z domu vyjel po místní komunikaci a na křižovatce najel na výpadočku směrem na Hranice. V celé vesnici silnice byly jen uježděný kámen s pískem, žádný asfalt. Výpadová cesta byla však rovnější, z uválcovaného kamene. Protože měla sklon k jedné straně, část písku se přestěhovala na stranu, a tak na jedné straně byla měkkí písčítá a na druhé tvrdší kamenitá. Jak děda jel na pole, krávy šly vlevo po té měkké straně, lépe se jim šlo, nebyly jak koně okuté. Když se vracel po vykonané práci, krávy zase šly vpravo, po té měkké straně. Jednou strážmistr poslal pomocníky na kontrolu, chodili tenkrát často. Děda jel z pole a krávy si šly samy po pravé straně a četnický pomocník ho zastavil. Vysvětlil mu, že musí dávat na krávy pozor a nesmí jezdit vpravo. Pokutu mu nedal, ale upo-

Osobní průkaz dědečka Konráda, 1946

když u sebe peníze nemá, tak je přinese na četnickou stanici. Děda souhlasil, přešel s vozem vlevo a chtěl pokračovat, ale pomocník za ním ještě doběhl a důvěrně mu sdělil, že ho musel pokutovat, protože strážmistr stojí dole na křižovatce, všechno pozoruje a on by měl nepříjemnost. Tuto příhodu často opakoval, když přišla řeč na četníky.

Tatínek František

Můj otec byl nejstarší z bratrů. Často vyprávěl, jak bydleli na zámku, kde dědeček Konrád dělal šafáře. Ze svého nejranějšího dětství si pamatoval, jak přijelo do Spálova první auto, které měl pan hrabě. Bylo to asi v roce 1910. Tehdy se sešla celá vesnice podívat, jak takový vůz bez koní může jezdit. Otec vzpomínal, že pan hrabě nechal nasednout děti, které se seběhly okolo auta, a šofér s nimi jezdil po zámeckém dvoře. Ale otec s nimi nejel, protože měl

z auta strach; když po příjezdu děti auto obcháze-ly, on se dotkl chladiče a spálil si prsty. Chladiče tehdy byly vpředu a ne- byly ničím zakryty.

Po základní škole ve Spálově chodil do měš-ťanské školy ve Vítkově, škola však byla německá, česká nikde poblíž neby-

tatínek František Rambousek
v roce 1923 a 1935

la. Protože neuměl německy, byly začátky dosti složité. Do stejné školy chodila i maminka. Po škole otec nastoupil do učení na zámečníka v textilní továrně v Hranicích na Moravě, kde už se mluvilo zase česky. Pak šel na strojnickou průmyslovku do Ostravy. Za nějaký čas po absolvování sehnal místo ve Zlíně u Bati. Mezi tím – roku 1928 – se oženil s Julinkou Šustkovou a ve Zlíně dostali malý závodní byt v cihlovém dvojdomku a k němu měli i zahrádku. Zde jsem se v roce 1929 narodil. Maminka na bydlení ve Zlíně celý život vzpomínala a vyprávěla, že tehdy to byla její nejkrásnější životní etapa. Otec pracoval jako mistr v elektroúdržbě a plat měl dost vysoký; u Bati všeobecně byly ve všech kategoriích zaměstnání poměrně vysoké platy. Ale po dvou letech přišla celosvětová hospodářská krize, hodně se propouštělo a také otec dostal výpověď. Bylo mu však sděleno, ať jim nechá adresu příštího bydliště, neb se počítá, že krize by měla během tří let pominout a pak by ho přijali zpátky.

O spálovském Amerikánovi

Otec nám často vyprávěl o spálovském Amerikánovi. Jak se jmenoval, to už nevím, ale jejich domek byl na samotě za vesnicí. Otec vyprávěl, jak jednou šel ten Amerikán Josef se svou sestrou Máňou přes vesnici a potkali sousedy. Ti se s ním dali do řeči a vyptávali se, jaké to bylo v Americe. Za chvíli už tam byl hlouček lidí, nikdo nepospíchal, všichni byli zvědaví. A on jim vyprávěl, že dělal různé práce, když sháněli drvoštěpy na kácení stromů, tak se také přihlásil. Bylo to dobře placené, ale každý to nevydržel, hodně jich uteklo, protože to byla ruční dřina, motorové pily nebyly. Žili v lesích a káceli velké staré stromy. Doporučili jim, aby si část peněz ukládali na konto v bance, aby jim je někdo neukradl. Tak si část peněz ukládal a část posílal domů. Zůstat v Americe ale nechtěl a po několika letech se vrátil do Spálova. Tam si postavil dům s hospodářstvím a měl i mlátičku s benzinovým motorem, elektrický proud ještě nebyl. Když chtěl z banky čerpat peníze, bylo mu sděleno, že banka zkrachovala a peníze nemá, ale že po ní zůstalo hodně pozemků. Kdyby se vrátil do Ameriky, dostane velký pozemek k založení farmy. On však už měl hospodářství tady, a tak do té Ameriky nejel.

Během diskuse se někdo zmínil, že země je kulatá a už je celá scestovaná. Proti tomu, že země je kulatá, se ohradila jeho sestra Máňa. Hned se ptala bratra: „Jozefe řekni, jak jsi jel do tej Ameriky.“ A on říkal: „Tož napřed jsem jel vlakem do Hamburku a potom šífem po moři.“ „A Jozefe řekni, když jsi jel tím šífem, jestli je země kulatá, tak si musel jet napřed do kopce a potom z kopce.“ „Tož Máňo, můžu ti říct, že tím šífem po tem moři jsme nejeli ani z kopce, ani do kopce, ale furt rovně.“ A Máňa vítězně pravila: „Tož slyšeli jste, nejel ani do kopce, ani z kopce, tak jak může být země kulatá.“ Máňa přitom absolvovala

místní školu, kde měli i globus a pan učitel jim o tom vyprávěl, ale myslela si, kdoví co mu někdo napovídá. Byla to bystrá holka a věřila jen tomu, co si mohla ověřit a dokázat. Možná, že kdyby to řekl pan farář při kázání, tak by tomu uvěřila. Takto zůstalo toto vyprávění mého otce uloženo v mé paměti.

Maminka Julie a její rod – doba předhistorická, kdy jsem na tomto světě nebyl

Nejdříve napíši moje vzpomínky na babičku Františku Šustkovou i vzpomínky těch, kteří ji znali, mých rodičů nebo sousedů, kteří byli staří jako ona. Není to žádný dokumentační zápis, jen co jsem si zapamatoval nebo odvodil ze souvislostí, bez odvolání na dokumenty.

Kolem roku 1900 se oženil Josef Šustek s Františkou Ryckovou a rozhodli se, že si postaví dům. Koupili na horním konci starý domek číslo popisné 207. Jeho bývalý majitel vyráběl a prodával tvarůžky. Domek zbořili a na jeho místě postavili nový, ze starého zbyl jen malý sklep se studánkou, která je tam snad dodnes, a k němu přistavili ještě jeden větší sklep, který měl už klenutí uložené v železných traverzách. Nový domek byl větší, z čelní strany měl výzdobu, ve které byly i plastiky – dvě tváře, a byl postaven jako obchod. Z čelní strany byl přímo vchod do obchodu, vchod do bytu byl z boční strany ze dvorku. Protože tehdy se ještě asfaltové izolace stěn proti vlhkosti nedělaly, byly ve zdech nad základy položeny dvě vrstvy nepálených cihel, jen ze slínu (jílu a nazývaly se vepřovice), který je nenasáklivý. Další vrstvy už byly z pálených cihel.

Roku 1903, kdy stavěli tento domek, se babičce narodilo první děvčátko – Julinka. V dalším roce si babička zvýšila kvalifikaci, když na jaře roku 1904 v Brně absolvovala zdravotnické školení a získala diplom s titulem „Bába porodní“. Roku 1906 se jim narodilo další děvčátko – Mařenka. V domku měli obchod se smíšeným zbožím. Co se tehdy v takovém obchodě na vesnici pro-

dávalo? Pokud šlo o potraviny, byli zákazníci většinou samozásobitelé. Prodával se však ve velkých homolích cukr, který se odsekal na kousky sekáčkem, dále cikorka, žitná káva, mouka, krupice, kroupy, mýdlo, soda – ta se užívala na mytí nádobí a praní, kořalka, víno, nějaké cukrovinky, kvasnice nebo zápalky. Dů-

Diplom báby porodní Františky Šustkové, 1904

ležitým artiklem byl petrolej, petrolejové lampy a cylindry k lampám. Ty byly křehké a často se rozbíjely. Elektřina tehdy ve Spálově nebyla. Také nádobí, převážně z kameniny, hřebíky, sponky a ostatní drobné předměty, které se doma nedaly vyrobit.

Po několika letech se objevila nabídka prodeje hospody ve středu obce, proti zámku. Hospodu původně vlastnili majitelé zámku, pak ji však odprodali dalším, a bývala tam i pálenice. Dědeček s babičkou hospodu koupili, měla číslo popisné 121. Dům vyžadoval úpravy, což naši dědečci zvládli, ale zřejmě si musili hodně peněz také půjčit. Oba však byli podnikaví a houževnatí. Upravili nejen dům, ale i okolí a venku vybudovali kuželnu, což byla asi první kuželna ve Spálově. Jejich budování přerušila první světová válka a dědeček musel narukovat na frontu. Mezitím se babičce narodil chlapeček – Pepíček. Babička zůstala sama na tři děti, hospodu, pole, krávy a les. Během války byl všeho nedostatek, jak mi vyprávěla maminka, i takové věci jak mýdlo, cikorku nebo žitnou kávu si vyráběli sami.

Když válka skončila, těšila se babička, že se dědeček vrátí a vše bude jako dříve. Dědeček Josef se však vrátil těžce nemocný a již nebyl schopen jakékoliv práce. Za války byl v ruském zajetí, kde pracoval v dolech, utrpěl vážné poranění a z toho se už nevyléčil. Za nějaký čas po návratu zemřel a všechna starost o hospodářství zůstala na babičce. Holky se provdaly, syn Pepa se vyučil číšníkem a hospodařil s babičkou, vedení však měla vždy babička. Aby si zvýšil kvalifikaci, posílala ho babička v letní sezoně do lázní Teplice nad Bečvou, kde sháněli číšníky do restaurací a kde získal mnoho dobrých a praktických zkušeností v oboru. Aby hospodu utáhla, pronajala babička dvě místnosti také České poště. Navíc vyvažovala pro pravidelné strážníky, většinou učitele, četníky, poštmistry, úředníky a všechny, kteří měli zájem, na zahradě upravila terén a zřídila tam zahradní restauraci a jednu místnost v letním období také pronajímala hostům, kteří přijížděli na prázdniny.

Maminka Julie

Moje maminka Julie se narodila 1. dubna 1903 a byla jen o den mladší než tatínek František, který se narodil 31. března 1903. Z Šustkových dětí byla nejstarší, sestra Marie se narodila roku 1906 a bratr Josef, říkali mu Pepa, byl nejmladší. Ten se narodil, když už byl dědeček na frontě. Maminka navštěvovala obecnou školu ve Spálově, do měšťanky byla poslána do Vítkova na německou školu, česká zde nebyla. Ve Vítkově bydlela přes týden v podnájmu u jedné paní, která neuměla slovo česky, maminka zas neuměla německy a často vyprávěla, jak to bylo složité. Také vzpomínala na dobu první světové války, jak se těžko žilo, hodně věcí nebylo. Mýdlo si vyráběli sami z loje, popela a ještě nějaké

přísady, protože nebyla soda, změkčovali vodu na praní tak, že v ní vylouhovali popel – tehdy se topilo jen dřevem. Nebyla cikorka na kávu, tak museli pěstovat čekanku a tu pak pražili, také pražili ječmen, který pak rozemleli na vaření kávy. Po válce navštěvovala školu pro hospodyňky v Rožnově pod Radhoštěm. I když měli služku, doma se hodně nadřela; pracovala s babičkou na hospodě, vařila pro hosty, udržovala dům, zeleninovou zahradu, hostinský pokoj, pracovala na poli, poklízela dvě krávy, prasata a slepice, všechno musela stihnout.

*Julie v hospodyňské škole v Rožnově pod Radhoštěm,
(klečící u kamen)*

Julie, 1920

*zadní řada od leva:
František, Pepa Šus-
tek, Jenda z Opavy,
Julie, babička Šustko-
vá, Mařenka z Opavy,
Vláďa, Jirka, Jenda,
1941*

Jirka, Jenda, Vláďa, 1938

20. října 1928 si Julie vzala Františka Rambosska. Její sestra Mařenka si později vzala otcova bratra Jeníka a žili v Opavě, měli syny Jirku, který k nám v létě jezdil, a později ještě Pavla. Otec tehdy pracoval ve Zlíně u Bati, kde dostal byt v podnikovém dvojdomku, a tak se ze Spálova odstěhovali.³ Tam jsem se 4. května 1929 narodil. Když vypukla celosvětová hospodářská krize a Baťa musel propouštět, rodiče se vrátili zpátky do Spálova a nastěhovali se do domku na horním konci, který dědečci

Šustkovi roku 1903 postavili. To byl domov mého mládí. Rodiče zde opět provozovali obchod smíšeným zbožím, ale to už byla jiná doba.

Přepis dopisu z února 1929 Julii do Zlína od bratra Pepy, sestry Marie, maminky Františky Šustkové a přítelkyně Mařky Králové:

Milá paní Šafářko!

Únor 1929 Zlín

Dnes Ti přeji k Tvému svátku, (každý týden padesátku – dopsáno), po snídani libý spánek, na oběd krocana, pozor, ať Vás žaludek nebolí do rána. Ku svačině kotel čaje, žaludek, při dnešní zimě Vám roztaje. Na večeri, ať Ti zajíc běží pod hubu, ... Ti neuteče, já ti ho hlídat nebudu! Přeji Ti, bys měla dlouhý život jako husí krk, a po smrti do nebe frrrk. Když již nevím, co Ti mám přát, musím Vám jiné zprávy podati. V úterý jsme měli muziku, u nás je velká zima, a proto každý volá chu, chu, chu. Při té muzice se pochovávala basa, byla i ta mladá chasa, jiskry jím říkali. Také bylo sólo pro hostinskou a číšníka. Číšník byl klempíř, hostinská maminka. Již jsem Vám to všechno řekl skrátka, však tam není žádná skratka!!!

S pozdravem končí a loučí se Bratr Pepa

Milá Julio!

Také něco na honem Ti musím přát k Tvému svátku, štěstí, zdraví atd. jak se to obvykle píše. Že jsme měli muzikanskou muziku ti již psal Pepa, všichni byli v náladě a já také jsem zpívala, tančila, pila a všichni si mysleli, že jsem opilá. ...iný je už klid, nyní kdy bych mohla chodit tancovat přestanou hrát. Budu tedy chodit do divadel i do Luboměře, na Heltínově, musím se zde bavit jako v Praze. Abych nezapomněla Josef Ambrožů Tě dá pozdravovat, říkal, že jsi dobrá roba, já prý jsem větší drak. Budeme dělat hadry na tepichy, peří odírat a dělat nedobrotu. Já posíláme ti be... tu Ti posílá maminka a já jsem ti ušila zástěru možná že se ti nebude líbit, to jsem měla mít na šaty, ale já s toho našila zástěru. Končím a pokračovat bude máti.

Tvoje sestra Maří

Během roku 1938 rostlo v Evropě politické napětí, Hitler si dělal nárok na půl Evropy a pak přišel mnichovský diktát. Francouzi a Angličané, dvě velmoci a naši spojenci po první světové válce, dostali z Hitlera strach a přes

smlouvy, které jsme s nimi měli, nás zaprodali a ještě nařídili, že všechny zbraně musíme předat Německu. Takovou zradu dějiny nepamatují, nakonec na to během války sami doplatili. Tak jsme na podzim připadli k Říši, byla to doba teroru a temna. Spálov patřil již do Sudet a Němci tam chtěli zřídit pouze ně-

Julie a František v Mohelnici u domu, kde kdysi bydleli, 1976

meckou školu. Rodiče měli obchod, ale nebylo skoro co prodávat – všechno bylo na lístky, a to by je neuživilo. Proto šel otec pracovat na pilu a maminka byla v obchodě sama.

Po válce se malé obchody zavíraly, byly zřizovány družstevní a státní, a tak naši s obchodováním skončili. Otec si našel nové zaměstnání u Státních lesů v Potštátě, kde se zřizovala mechanizační oddělení pro strojní těžbu dřeva. Po nějakém čase ho přeložili na lesní správu do Mohelnice Krásna, Nižní Mohelnice, do údolí pod Lysou horou, kam se přestěhovali. Tady otec dostal astma, se kterým pak bojoval až do smrti.

Milá Julčo!

Přeji Ti k Tvému svátku hodně zdraví! to ostatní pak přijde samo, posíláme ti velice málo k svátku snad později zas něco více, sme ještě po končinach rozmaširovaní, teď konečně uklidíme. Zvete mě k Vám, ale mě dejte pokoj ja sem rada že sem doma taková zima nerada vilezu z kuchyně ven já sem už nejraději s těmi chlapi v tom kufru. mlátíme do atomatu aby lítaly dvacetihaléře a ty nechcu litat. s pozdravem maminka

Juličko

už musím přestat a nalívat. Nech Ti jasná hvězda svítí, ať jest krásné to Tvé žití. Našla jsi sobě mužíčka který jest a má srdce pevné k tobě upřímné a vždy věrné a až budeš mítí dítka, ať jest jako rajske kvítka bysi měla s něho radost a nikdy Ti nedělalo žalost,

To vše a všechno dobré Přeje Mařka Králová

Teta Tálka a strýc Pepa

Roku 1946 měl svatbu strýc Pepa s tetou Tálkou, která byla také vystudovanou porodní bábou. Hospodařili na hospodě U Šustků až do znárodnění, babička Františka se odstěhovala do domku č. p. 207 na horním konci, který byl v té době prázdný (rodiče bydleli v Potštátě a později v Mohelnici). Vzpomínám si na ně ještě z dob, kdy jsem jezdíval pravidelně do Spálova. Teta Tálka stále něco dělala, organizovala, sháněla řemeslníky na opravu domu. Když nebyl k dispo-

11. 2. 2000 u Šustků – Jenda, Vláda a strýc Pepa, bratr maminky

Tálka Šustková

sici ve vesnici doktor, lidé chodili za ní, protože bylo všeobecně známo, že Tálka je skoro jako doktor; poskytne první pomoc nebo aspoň ováže prst, který si

nožem pořezali, a dá radu při zdravotních potížích. Také mojí matce pomáhala, když ležela nemocná a již nebyla schopna samostatného pohybu. Lidé z celého Spálova se na ni obraceli a ona jim dle možnosti vždy pomohla.

Strýc Pepa pracoval ve vlastivědném kroužku ve Spálově. Jednou, už po únoru, ještě s jedním kamarádem dokumentovali jeden starý mlýn. Přišli k němu, z venku udělali několik fotografií a pak fotili uvnitř. Tam však za nimi přišla vojenská hlídka. Neměli žádné povolení od vojáků, tak je zatkli a odvezli do Libavé, byli podezřelí ze špionáže. Vyslýchali je den nebo dva a teprve po ověření na Národním výboru ve Spálově je pustili. Film jim ale nevrátili. Víc podrobností o tom ale nevím.

Naposled jsem tetu Tálku a strýce Pepu viděl při návštěvě Spálova v únoru 2000, když jsme tam byli s Lojzím, Šárkou a vnuky Vojtou a Martinem na návštěvě. Byla ještě zdravá a o všechno jevila zájem, starala se o dům, sháněla řemeslníky i materiál, když bylo potřeba něco opravit, byla iniciátorem, který dům nejen udržoval, ale stále ho přistavoval a vylepšoval. Měla silnou vůli a obrovskou energii, celý její život byl takový, snad ani neodpočívala. Pamatuji si, už je to dávno, přijel jsem do Spálova autobusem z Hranic, a když jsem šel od zastávky, potkal jsem ji. Něco právě bourala a opravovala v domě. Před ním stála traktorová vlečka a vedle ní hromada sutí, u vlečky teta Tálka s lopatou a nakládala suť na vlečku. Prý nepřišli domluvení pomocníci a vlečku ráno odvezou, tak ji musí naložit sama. V březnu 2003 nám ještě psala, ale už si stěžovala, že se jí špatně chodí a má potíže s očima.

Po válce jsem už trvale ve Spálově nebydlel, přijížděl jsem jen na víkendy a dovolenou. Bydlel jsem v Hranicích, v Lutíně a na Vsetíně, na vojně jsem byl v Českých Budějovicích a pak jsem žil na Vsetíně. O dění ve Spálově jsem se dovídal už jen vzdáleně.

Spálov

4. května 2017 uběhlo 88 let od mého narození. Vzpomínky blednou a ztrácí se, přesto ale ty na nejranější život, bezstarostné dětství, které se zdají být ty nejkrásnější, se ještě nyní ozývají.

Tuto část znám jen z vyprávění rodičů. Narodil jsem se ve Zlíně, kde jsme bydleli v rodinném dvojdomku se zahrádkou. Otec pracoval u Bati v oddělení elektro – oprava a údržba elektrických sítí, elektrických zařízení a strojů, oprava a údržba telefonů. Všechna oddělení a dílny měly již telefonické spojení. S prací byl spokojen a také – oproti ostatním fabrikám – mzdy byly nadprůměrné, ale všechny úkoly se musily plnit na sto procent. Maminka zde byla šťastná; v domku byl elektrický proud, vodovod, koupelna a kanalizace, což u nich doma na vesnici nebylo. Nevím kolik mně bylo, snad dva nebo tři roky, když se vraceli zpátky do Spálova.

opět ve Spálově – Vláďa, Jenda, František a Julie, (1934)

František se Zlíně, (1930)

Otec si v Odrách našel zaměstnání jako strojník ve mlýně a nejdřív jsme bydleli u babičky Šustkové. Měli s dědou kdysi obchod se smíšeným zbožím na horním konci, ale pak koupili hospodu a obchod pronajali. Po dohodě s rodiči babička vypověděla nájemní smlouvu a rodiče obchod převzali. Tak jsme měli doma obchod a tady se pak narodil bratr Jenda. I když jsem se ve Spálově nenarodil, až z této doby mám první vzpomínky, tady jsem měl domov a kamarády.

Vedle domku byl rybníček, kterému jsme říkali stávek a těch stávků bylo po vsi více. Ležely na potoku, který jimi protékal, byly udržované, v určitých obdobích čištěné od bahna a sloužily jako požární nádrže. Pro nás to byly koupaliště; voda v nich byla teplá a koupali jsme se nejen my, ale také husy a kačeny. Žily tam také žáby, které nám tak nevadily, ale v některých byly i pijavice a ty byly nepříjemné. Každý stávek měl své jméno. Ten náš se jmenoval Hajchlů, protože nedaleko bydleli Hajchlovi. V našem pijavice nebyly a na hloubka měl asi půl metru, některé však byly i hlubší, v létě byly potažené zeleným žabincem. Na stávků jsme pouštěli lodičky, které jsme si sami vyráběli ze dřeva nebo z papíru, stavěli plachetnice, jaké měl Kolumbus, bylo to naše moře. Chodily tam také husy, večer však zamiřily každá do svého statku. Po dešti nebo z jara, když bylo víc vody a byla čistá, tak tam maminka i sousedky chodily máchat prádlo. Také jsme tam jezdili na lodích, což byly necky, kterým se říkalo troky. Při pádu do stávku nehrozilo utopení, jen obalení vrstvou bahna. Potůček, který ze stávku odtékal, byl také zdrojem zábavy; stavěli jsme na něm přehradu a instalovali mlýnky, které však moc neběhaly, protože většinou bylo málo vody. V květnu u stávku postavili máj a později tam probíhalo i slavnostní kácení, největší máj však stával u hasičského domu a dělali si ho sami hasiči.

Hajchlův stávek, 1966, Šárka a Jana

Koupat jsme se chodili do údolí Odry pod Spálovem, ve Spálově žádné koupaliště nebylo. Voda v Odře bývala studená, dlouho jsme v ní nevydrželi. V rybnících u zámku se koupat nesmělo, tam chovali kapry. Když jsem byl malý, maminka vyprávěla o povodni ve Spálově, kterou zažila, když byla ještě malá. Přišla velká průtrž mraků, dlouho přšelo, rybníky přetekly a po silnici plavali kapři. Lidé je zachraňovali a pak se o ně postarali. Aspoň jednou měli z povodně užitek. Když jsem měl asi pět let, tak se přes Spálov přehnala větrná smršť. Šla napříč přes horní konec vesnice, byl to jen úzký pás, který však odkryl střechy a poničil lehké budovy. Lidé, kteří měli na půdě uskladněny různé věci, je pak hledali až za vesnicí.

zima 1966, Šárka a Jana u pumpy, v pozadí náš domek s okýnkem v pokojíčku na půdě

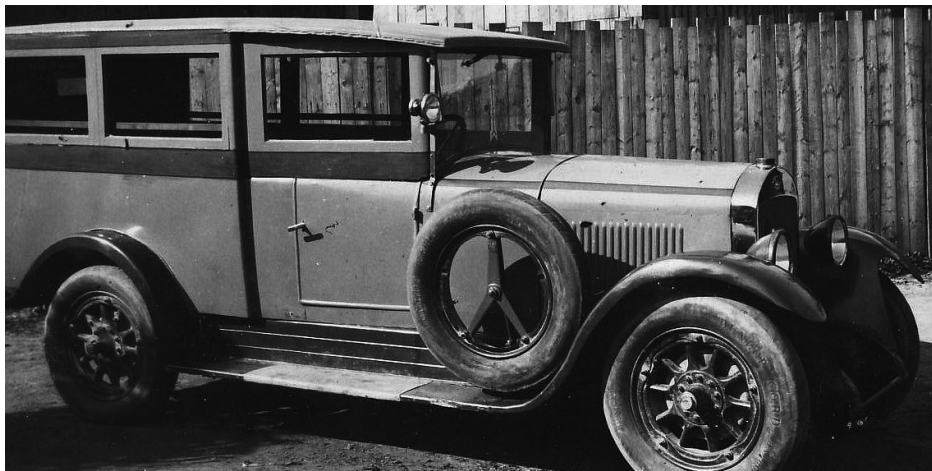
S nedostatkem vody byly ve Spálově, který leží na náhorních planinách, vždy potíže, zvláště když dlouho nepršelo. Proto byly po vsi vybudovány obecní studny. Jedna byla vedle našeho domu a pamatuji si, jak ji prohlubovali. Dole byla skála, tak ji kromě kopání také odstřeľovali. Nad studnou postavili ruční vrátek, kterým točili dva muži a vytahovali vykopaný materiál. Měli jsme zakázáno k vrátku chodit nebo se ho dotýkat, říkali nám, že kdybychom se ho dotkli, kopne nás a spadneme do studny. My děti jsme považovali vrátek za stroj na kopání studny. Když byla studna vykpaná, přišli tesaři, kteří začali vyrábět dřevěnou pumpu; oloupali dlouhé klády a pak do nich dlouhým vrtákem vyvrtávali díru. Potom namontovali pumpu na studnu a pomoci ní se čerpala voda. Za nějaký čas byla dřevěná pumpa nahrazena kovovou.

V podkroví našeho domku nám tatínek udělal světničku, jen na dvě postele a malé okénko, tak jsme přes léto s bratrem spávali na půdě, bývalo tam teplo a voněly tam bylinky, které tam maminka sušila, hlavně diviznu a heřmánek. To byly moje první vzpomínky ze Spálova, pro nás děti to byl ráj.

Aut ve vsi moc nebylo, na horním konci, kde jsme bydleli, byla dvě. Kousek nad námi měl pan Peprna poštovní auto, kterým vozil poštu z Jakubčovic od dráhy dvakrát denně.

A pak měl auto tatínek, který zásoboval náš obchod a zboží vozil z Oder a Hranic. Byla to Škodovka asi z roku 1928, dnes by to byl pěkný exponát do muzea. Měla zvláštní karoserii složenou ze dvou částí: buď se do zadní části namontovala osobní karoserie a bylo to auto pro čtyři osoby, nebo nákladní karoserie a pak to takový malý nákladák. Předělání bylo rychlé, zvládli to dva muži. Samozřejmě nemělo elektrický startér a natáčelo se jen klikou. Na volantu mělo páčku předstihu a při natáčení se musela dát na nejnižší předstih. Stěrač předního skla byl ruční, byla to páčka, kterou se rukou pohybovalo. Ukazatele směru byly už elektrické, takové budíky na obou stranách, ale nevím, jestli byly původní nebo jestli si je tam otec sám přimontoval. V zimě se snažil jezdit co nejméně, zdejší silnice byly vždy pokryty sněhem a často zcela zaváté, a tak se jezdilo špatně. Do chladiče se dávala voda, a když chtěl otec v zimě ráno vyjet, musel nejdříve zatopit a na sporáku ohřát velký hrnc vody. Horkou pak nalil do chladiče a teprve nastartoval. Večer po příjezdu musel vodu zase vypustit, v garáži byla stejná zima jako venku. Někdy, když ráno zase vyjžděl, vodu večer nevypustil, ale dal k motoru rozsvícenou žárovku a motor přikryl dekou. To stačilo, ale nesměly být příliš kruté mrazy. Auto mělo ještě jednu zvláštní klapku na výfuku; když se jelo mimo město nebo vesnici, klapka se otevřela, výfuk šel mimo tlumič a motor více táhl. Benzin tankoval doma. Pod kůlnou měl sud a ruční pumpou načerpal ze sudu do konve a doléval do nádrže. Automechanik v obci nebyl, tak si tatínek všech-

no dělal sám. Na co nestačil, zajel k místnímu zámečníkovi a tam to spolu opravili. To auto jsem našel – tedy stejný typ – při návštěvě muzea Škodovky v Mladé Boleslavi. Byla to první série aut, která se vyráběla se značkou Škoda, jen tatínek si původní karoserii upravil, aby mohl vozit větší náklady.

otcova Škodovka, 1928

Další auto měli Šustkovi, kteří měli velký obchod uprostřed vesnice, ale ti měli nákladní. Auto měl ještě pan doktor. Mimo nich jezdila do Spálova auta některých podniků, která zásobovala místní obchody. Například pivovar Vítkov, nebo dovoz mouky, cukru a jiného zboží. Ze Spálova do Hranic jezdil už také autobus, který provozoval pan Šustek, což byl bratr toho obchodníka (Šustků bylo ve Spálově mnoho). Za války už pak auto neměl nikdo, později se objevily nákladáky na dřevoplyn. O tom ale věděl víc spolužák Bohuš Dittrichů, který se vyučil automechanikem v autoopravně Hadaš v Hranicích. Učni tam museli čistit kotle na dřevoplyn a to byla velmi nepříjemná práce. Po válce jezdil do Spálova z Hranic autobus a až do sedmdesátých let s ním jezdil Josef Ondřej z Luboměře. Po válce byl nedostatek benzínu, a tak byl autobus uzpůsoben na plyn. Josef musel po příjezdu dojet do hranické plynárny, kde mu do ocelových lahví natlakovali plyn, na který pak jel celou cestu, jen do velkých kopců přepínal na benzín.

Naproti našeho domku měl pekárnu pan Zdařil, to byla již moderní pekárna. Pec byla parní a měl tam i stroj na mísení těsta, jehož pohon obstarával benzinový motor. Také k němu často přijíždělo velké nákladní auto s moukou. Mouku používal tuzemskou a do ní přidával část kanadské, aby rohlíky byly chutnější. Jinak po silnici jezdily většinou povozy tažené koňmi a kravami. Silnice byly prašné, žádný asfalt.

Ve Spálově byly čtyři obchody, jedno zámečnictví, dva klempíři, v zámku zahradnictví, dvě hospody a parní pila. Dědeček se znal se strojníkem, a tak mě tam občas vzal, to jsem měl velmi rád. Ve strojovně byl velký ležatý kotel, do kterého se lopatou nahazovaly piliny, na kotli byl parní stroj s velkým setrvačником. Z něho vedl do pily dlouhý řemen. Všechno se točilo a mě to připadalo jako obrovský stroj plný síly. Pára syčela a po kole z parního stroje sté-

Vláda před obchodem, 1935

kal olej do velké mísy pod kotlem. Kotel byl horký, všechno pálelo. Nedaleko našeho bylo také stolařství. Někdy nás tam pozval pan mistr Klevar a mohli jsme se dívat, jak vyrábí skříně, židle nebo stoly. Dovolil nám také, abychom si vzali několik drobných špalíček, s nimiž jsme si pak hráli a také něco vyráběli.

Rodiče bydleli v malém domku na horním

konci vesnice a měli, jak bylo napsáno na štítu, *Obchod zbožím smíšeným*. Jeho sortiment byl úplně jiný, než ho známe ze současných obchodů. Protože na vesnici byli převážně zemědělci – výrobci základních potravin, tak se prodávalo spíš zboží jiného druhu. Vajíčka, máslo, mléko nebo tvaroh se neprodávaly, to měli všichni doma. Chleba a rohlíky prodával pekař, který bydlel naproti přes ulici. V obchodě jsme měli mouku, cukr, kvasnice, koření, nějaké cukroví, čokoládu, oplatky, čaj, ocet, z nápojů pivo, limonády, víno a nějaký alkohol. Protože v obci nebyla elektrina, důležitým sortimentem byl petrolej a líh na pálení. Samozřejmě jsme také měli petrolejové lampy a cylindry na lampy, dále svíčky, zápalky, baterky a také benzín do benzínových motorů, které se používaly k pohonu mlátiček. Pak tam byl určitý výběr domácích potřeb, mýdlo, soda, hrnce a kastroly – ty byly většinou kameninové, košťata, lopatky, provazy atd. S dnešním sortimentem se to srovnat nemůže. V obchodě byla převážně maminka, tatínek měl auto a prováděl zásobování. Občas vozil i lidi, ale jen velmi málo. Prodávalo se dopoledne, pak byla přestávka na oběd a zase odpoledne, a prodávalo se také v neděli dopoledne. Když někdo přišel a bylo už zavřeno, nebyl odmítnut.

Doma jsme topili dřívím, uhlím, pilinami (kamna dlouho topila bez přikládání) a šiškami, na které jsme v létě jezdili s bratrem s vozíčkem do lesa, nejčastěji do Potůčků, naopak do lesa Královce se chodilo na borůvky. Na dvorku se pak šišky usušily, otevřely se a maminka s nimi topila ve sporáku. Měla je ráda a říkala, že mají dlouhý plamen a jsou dobré, když peče v troubě buchty. Na koláče se nesmělo topit uhlím, protože by se spálily. Když nebyly šišky, tak se topilo dřívím. To byl náš domov.

Vzpomínka na Vánoce našeho dětství mezi léty 1935–1938

Vánoce měly svůj tradiční rituál. Na Štědrý den se dopoledne prodávalo, odpoledne nás maminka nebo tatínek odvedli k dědečkům Ramboskům. Kolem stávku jsme přešli přes malý můstek nad potůčkem, vytékajícím ze stávku, a pak uličkou až na silnici, které se říkalo Druhá strana. O Vánocích bylo vždy hodně sněhu a úzkou pěšinku, vyházenou ve sněhu, obklopovaly bílé hradby, často vyšší než my. Pak po silnici dolů a za chvíli jsme byli u dědečkova domku. Prošli jsme vrátky na dvorek a přes venkovní dřevěnou verandu, děda jí říkal ještě po polsky ganěk. Pak byly tři schodky a vešlo se do síně a potom do obývacího pokoje. Tam seděl děda s kočkou na klíně a my byli rádi, když jsme ji mohli pohladit. Ona ráda nebyla a většinou hned utekla. U dědečků se nám líbilo; v pokoji byla postel, šatní skříň, děda jí říkal šifonér, pak psací stůl, na kterém byla ze tří stran malá dřevěná ohrádka, v rohu pak malý stolek a na něm stálo rádio. Bylo jen na sluchátka a děda říkal, že má dvě lampy. Mělo různé vypínače a knoflíky s nějakými ciferníky. Protože tu nebyl elektrický proud, bylo na baterie. Jedna velká ležela na stole a po vybití se musela koupit nová, pod stolem byl skleněný akumulátor. Když se ten vybil, musel ho tatínek odvést do Oder, kde ho znovu nabili. Později jsem se dověděl, že ta baterie dává anodové napětí a ten akumulátor dává žhavicí proud pro ty lampy, později se jim říkalo elektronky. Vedle tohoto stolu stál jiný stolek, takový malý a vysoký. Na něm byla namontovaná odstředivka na mléko, na které bylo napsáno LAVAL. Když babička nadojila mléko, nalila ho do odstředivky, kterou obsluhoval děda. Točil klikou a z přístroje jednou trubičkou vytékala smetana, z které babička vyráběla máslo, druhou odtékalo odstředěné mléko. Když jsem se ptal, co znamená nápis LAVAL, tak mi děda vysvětlil, že je to název továrny, kde ji vyrobili, a ta se nachází až ve Švédsku. V pokoji byla ještě kachlová kamna a uprostřed stůl, který byl už prostřený, a babička ještě v zadní kuchyni vařila štedrovečerní večeři. Býval tam i malý stromeček bez ozdob. Místo do stojanu byl zasazen do velké řepy, ve které dědeček udělal otvor pro kmínek. Velký vánoční stromeček jsme měli doma.

Byl Štědrý večer a nám se zdálo, že čas ubíhá pomalu. Pořád jsme se ptali, kdy už bude večere. Ne že bychom měli hlad, ale abychom už brzy byli zpátky doma u stromečku. V pokoji na stěně byly hodiny ve velké zasklené skříni, měly dlouhé kyvadlo a dědeček nám ukazoval, kde musí být malá ručička, až bude štědrovečerní večere. Tak jsme sledovali ručičku a ona se pohybovala jen velmi pomalu. Za chvíli došla maminka a tatínek, přivítali se s dědečkem i babičkou, která ještě vařila. Maminka se jí vždy ptala, jestli nepotřebuje něco pomoci, ale ona nikdy nepotřebovala a šla zase do kuchyně. Konečně jsme se dočkali, malá ručička se přiblížila na správné místo. Rozsadili jsme se kolem stolu a babička začala nosit z kuchyně večeri. První byla rybí nebo hrachová polévka, každý si mohl vybrat, do polévky jsme si dávali opečenou housku. Pak babička přinesla pečeného kapra, děda vždy dodal, že je ze spálovských rybníků. Dostali jsme pečlivě vybrané kousky, aby tam nebyly kosti, protože jsme byli malí a ještě neuměli ryby správně jíst. Ke kaprovi byl bramborový salát, tenkrát se připravoval bez majonézy. Po večeri byla vánočka a cukroví, které napekla babička, my jsme měli čaj se šťávou a dospělí víno. Opět jsme pospíchali, ale dědeček nám zase ukázal, kde musí být malá ručička, než půjdeme konečně domů, že Ježíšek se stromečkem potřebuje něja-

Vánoce 1937, Vláďa a Jenda

ký čas a dnes má hodně práce. Tak jsme si povídali a tatínek se mezitím ztratil. Čekali jsme, kdy se ručička hodin dostane na správné místo. Babička uklidila stůl, vzala několik kousků vánočky a odešla ven. Dědeček říkal, že je to pro kravičky, když nám celý rok dávají dobré mléko. Kočička také dostala kousek ryby, jen slepice nic, protože chodí brzy spát. Pak jsme se všichni

oblékli, venku byla zima, na cestě hodně sněhu a společně jsme se vrátili domů.

Šli jsme zase po Druhé straně. Byla již tma, my jsme pospíchali, ale dospělí chtěli, abychom šli s nimi. Když jsme došli k Hajchlovému, kde odbočovala ulička k nám, už jsme viděli náš dům a zářící okno v pokoji a věděli jsme, že svítí stromeček. To už jsme běželi a doma vběhli do pokoje. Na stromečku hořely svíčky a prskaly zapálené prskavky. To se nám líbilo, ale nejvíc nás zajíma-

ly dárky pod ním. Jednou jsme tam měli vlak vyrobený ze dřeva; měl lokomotivu, osobní vagon a velký a malý nákladní vagon. To byl společný dárek a byl tak velký, že jsme si na něj mohli sednout. Každý tam měl dárky – plechová

u dědečka Konráda, horní řada: Marie a Jenda z Opavy, Vláďa, Julie a František, dolní řada: Jenda, babička Klementina, dedeček Konrád, Jirka z Opavy, (1936-1937)

malá autíčka, zvířátka, knížky a něco na oblečení. Pamatuji si svetry, které pletla maminka z angorské vlny, protože chovala sněhově bílé angorské králíky s červenýma očima. Také tam byl dárek pro maminku a tatínka a pro dědečka a babičku. My jsme si hráli, prohlíželi knížky a naši s dědečkovými si povíдали. Když bylo později a dědečci odešli, maminka ještě poklidila a my unaveni šli spát

i s novými hračkami. Ráno jsme si znovu prohlíželi dárky, s tím vláčkem jsme si pak hráli v létě venku. Byl velký a v místnosti pro něj nebylo moc místa.

Po Třech králich se stromeček odstrojoval a s tím jsme už pomáhali. Jak jsem se později dozvěděl, stromeček stál ve sklepě, kde ho tatínek částečně nastrojil a pak v pokoji dostrojoval. V pozdějších letech, kdy už byl zaveden elektrický proud, svíčky na stromečku nahradily žárovky a petrolejové lampy přišly v zapomnutí. Také dárky se změnily.

Dědeček Konrád

Dědeček Konrád, u kterého jsme mívali štědrovečerní večeři, byl z tatínkovy strany. Rád jsem za ním chodíval, často se mnou rozprávěl. Vykládal, co zažil v Polsku, když tam pracoval na velkostatku a učil mne některá polská slova. Vyprávěl i o první světové válce, kde byl na vojně u dragounů. Potom dělal šafáře ve spálovském zámku a chodil s panem hrabětem lovit lišky. Ukazoval mi také, jak se zachází s rádiem. Tomu jsem nerozuměl, tak ho dědeček zapnul, dal mi sluchátka na uši, ale tam se jen mluvilo a to mě nebavilo. Jednou, když jsem byl na půdě, viděl jsem na komíně pověšenou polámanou flintu. Vysvětlil mi, že není polámaná, ale jen otevřená, že je to

dvouhlavňová brokovnice. Říkal, že od té doby, co už není na zámku, už s ní nikdy na lovu nebyl. Když odešel do důchodu, pořídil si malé hospodářství, aby mu nebylo s babičkou smutno.

Škola

Do školy jsem začal chodit v roce 1935. Škola byla asi uprostřed vesnice, kousek níž, než měla hospodu babička Šustková a než byla sokolovna. Byla to jednopatrová budova se čtyřmi třídami, v přízemí byl byt pana řídícího. První den nástupu do školy mě tam odvedla babička Rambosková. V batůžku jsme všichni měli pouzdro na tužky, pera a také kamínek ke psaní na tabulku z břidlice, která byla orámována dřevěným rámečkem. A také slabikář, ale přezůvky jsme neměli, neb se nepřezouvalo. Paní učitelka se jmenovala Ševčíková a byla hodná, taková druhá máma. Protože batůžky se zavazovaly na šňůrku, často mně pomáhala, když se mi to nedařilo. Třídu jsme měli v přízemí, byla tam kamna, ve kterých v zimě zatápěla před vyučováním paní školníková. Během vyučování přikládala paní učitelka. Byly zde dvě tabule, nad tabulí kříž a po stěnách obrázky, které sloužily k vyučování. V první třídě jsme byli sami, v dalších ročnících bývaly již vícetřídky. Když jsem v zimě psal domácí úkoly a byla již tma, svítilo se petrolejkou.

Když jsem nastoupil do školy, tak ještě u nás nebyl zaveden elektrický proud. Doma jsme svítili petrolejkou a v obchodě lihovou lampou. Dnes se zdá, že dávaly málo světla, ale byli jsme na to zvyklí. Hodně lidí svítilo ještě lucerničkami se svíčkou a olejovými kahánky. V té době se začalo stavět telefonní vedení z Jakubčovic, což byl pokrok, protože pak měla obec spojení se světem. Ústředna byla ruční na poštovním úřadě a operátora dělal pán pošt-mistr. Bylo zde asi pět telefonních stanic, my jsme telefon neměli. Brzy poté se zaváděl elektrický proud. To bylo něco pro nás kluky. Pamatuji si, jak nějaký pracovník elektráren vyměřoval vzdálenosti, kde se měly stavět elektrické sloupy. Dělal dlouhé kroky a počítal je a my jsme to dělali po něm. Pak stavěli sloupy a transformátor. U nás doma nějaký instalatéri dlabali do zdí a dělali světla. Protože se platilo zhotovení instalace podle počtu světla, měli jsme instalovaná jen čtyři světla. Až akce skončila, otec si sám naistaloval další světla a zásuvky. Také v hospodě měli pak už rádio a elektrický gramofon.

Pamatuji si ještě ze Spálova na první kolotoč. Kdo se chtěl svézt, musel zaplatit. Protože ještě nebyl elektrický proud, tak kolotočem otáčeli chlapci, kteří chodili pod kolotočem po takové galerii. Za pětkrát otáčení se mohli jednou svést. Byla tam také střelnice, trhovci a někdy takový malý cirkus. Později, když jsem bydlel ve Stříteži, tak jsem takové akce zažil také. Pamatuji si, jak Bohuš Dittrichů jednou přinesl vystřílenou nějakou hračku. Když jsem se ho

ptal, jak to vystřílel, takové střílení bylo drahé a pušky byly všelijak upravené, tak mi sdělil, že se obsluha střelnice se s ním dohodla, že když jí dá několik svačin, že mu tu hračku dají. Tehdy byla nouze o potraviny.

babiččin hostinec u Šustků, kde bývalo i kino

V té době existovala cestovní kina; jejich majitelé jezdili po vesnicích a asi dvakrát do roka navštívili i Spálov. Pamatuji se, že tři týdny před příjezdem byly všechny stodoly a vrata na návsi oblepené plakáty, oznamujícími, že tehdy a tehdy přijede do Spálova kino a bude se promítat v sále hostince U Šustků. Dále byl na plakátech vypsán podrobný seznam filmů, včetně vstupného. V uvedeném termínu přijelo do Spálova filmařovo auto, zastavilo na cestě vedle sálu a otevřeným oknem se prováděla instalace příslušné techniky. Elektřina ještě nebyla. Nejprve se na pódium do sálu nastěhovala ohnivzdorná kabinka, složená z panelů, které byly zevnitř kryty plechem. Na to byly požární předpisy. Celuloidový filmový pás v případném zapálení šel jen velmi těžko uhasit, proto ohnivzdorná kabinka. Do ní se pak nastěhoval stojan na promítačku a pod něj gramofon. Tehdy byly filmy němé a pan operátor k nim pouštěl hudbu z gramofonových desek. Jako zdroj energie během promítání sloužil motor auta, který běžel a poháněl dynamo, jež napájelo promítačku. Tam jsem viděl první film. Co to bylo, už nevím, jen si pamatuji, že tam byla

nějaká scéna se smečkou psů, která pronásledovala lišku. Psi štěkali, a aby to vypadalo opravdově, tak pan operátor pouštěl desku se štěkotem psů. Nechal ji tam přehrávat až do konce, takže místo hudby se tam stále štěkalo. Po kině jsme si vyprávěli, že to bylo jako zvukový film! Psi tam opravdu štěkali!

Podzim roku 1938 a zima 1939

Na podzim roku 1938 všichni s obavami čekali, co se stane: Hitler vyhrožoval, že nás vymaže z mapy, celá republika mobilizovala, na hranicích se stavěly pevnosti. Všude se prováděla příprava v rámci protiletectvé civilní obrany. Němci, se kterými jsme doposud pokojně vycházeli, nám začali vyhrožovat a dávali najevo, že my Češi už tady dlouho nebudeme. Pak přišla mnichovská dohoda. Nikdo ve Spálově nevěřil, že Francie a Anglie nás opustí a zradí, měli jsme s nimi přece vzájemné smlouvy. Zvláště Francie byla od první světové války náš největší spojenec. Byla naším vzorem při budování pohraničních pevností, při organizaci, výcviku a vyzbrojování armády. Po oznámení rozhlasem, že nás spojenci zradili, tomu lidé nevěřili. Němci hned vydali mapy, co všechno zabírají.

Spálov – jako součást Sudet – byl v zabraném území, i když zde nebylo ani jedno procento Němců. Byla to česká vesnice, zrovna jako nedaleká Luboměř nebo Heltínov. Brzy přijeli němečtí vojáci na obrněných vozidlech, motorkách a nákladních autech a obsadili vesnici. Protože měli marky, bylo pro ně výhodné nakupovat a vyměňovat koruny: za jednu marku bylo osm korun. Například u pekaře za marku dostali čtyřicet rohlíků, čemuž nechtěli ani věřit (rohlík stál 20 haléřů). Okamžitě zbavili starostu funkce a jmenovali nového – Němce, což byl správce velkostatku, a hned si ve vesnici udělali vojenské cvičení. Pro nás děti to byla podívaná, ale rodiče byli zoufalí, matka uplakaná. Nevěděli, co s námi bude, najednou jsme se stali součástí Velkoněmecké říše. Brzy byly vydané nové vyhlášky o správním uspořádání; dosud jsme patřili do okresu Hranice na Moravě, který byl nyní za státními hranicemi v Československu, naším novým okresem byl Nový Jičín, uváděn pod německým názvem. Pak byly zavedeny potravinové lístky a zásobování bylo prováděno z Oder. Do obce přišli němečtí četníci, kteří neuměli česky, i na poště byl nový poštovník. Začala zlá doba. Část učitelů, kteří nepocházeli ze Spálova, se odstěhovala do zbytku Československa, pokud někdo musel cestovat do republiky, musel mít propustku. Vzpomínám, jak doma rodiče tajně poslouchali rozhlas Volá Londýn. Občas tam byl projev prezidenta Beneše a tam jsme nacházeli naději, že nebudeme v německé říši navěky a že český národ přežije.

Chodil jsem prvním rokem do měšťanky a české mohly zůstat jen obec-

né školy, ve všech ostatních se začalo vyučovat pouze německy. Vyhlídka na zaměstnání po škole byla zúžena na pomocné síly ve fabrikách nebo čeledíny na statku některých Němců. Proto se rodiče rozhodli, že bude-li to jen možno, pošlou mě do bývalého Československa, nyní Protektorátu Čechy a Morava. Babička Šustková měla sestřenici ve Stříteži nad Ludinou u Hranic na Moravě, která tam byla provdaná. S manželem Voldánem byli již na výminku (důchodě), dříve měli hospodářství, které už předali dceři. Babička dojednala, že u nich můžu bydlet a budu chodit do české měšťanky ve Stříteži. Toto se rodičům podařilo uskutečnit za pomoci dobrozdání spálovského lékaře Dr. Klučky, který vystavil doporučení, že pro zlepšení mého zdravotního stavu doporučuje přestěhování do mírnějšího klimatu a Střítež tomuto klimatu odpovídala. S doporučením zašli za novým starostou Spálova s požadavkem odsouhlasení mého přestěhování a vystavení propustky do Protektorátu. Starosta se jmenoval Kordon, byl to Němec, ale vše odsouhlasil a musím připomenout, že mnohým občanům ze Spálova během okupace pomohl. Až bylo vše vyřízeno, teprve mně to rodiče sdělili, radost jsem z toho neměl. V deseti letech jsem musel odejít z domova od rodičů, kteří mi dosud byli vším, k úplně cizím lidem, které jsem v životě neviděl. Navíc domů se dostanu jen málokdy, protože ke každému přechodu hranic musím mít propustku a nemusím ji vždy dostat. Tak jsem se v únoru roku 1939 stěhoval. Protože bylo hodně sněhu, naši objednali formana s koňmi a saněmi, auto by cestou neprojelo. Všechno, co budu potřebovat, nabalili do saní a jela se mnou babička Šustková. Jeli jsme přes Luboměř a pak na Čardu, což byla samota nad Jindřichovem, a ke státní hranici. Zde jsme předložili financům propustky a oni se začali zajímat, co vezeme. Babička uměla německy, tak se s nimi domluvila. Udělali namátkovou kontrolu věcí, ukázali na jednu krabici a chtěli ji otevřít, uvnitř byl nočník. To jim stačilo, dále už sáně neprohlíželi a pustili nás. Přejeli jsme přes Jindřichov a zamířili do Stříteže k Voldánům. Přivítal nás strýc a tetička Voldánovi, to jsem je spatřil poprvé. Po vyložení saní se babička a forman rozloučili a odjeli zpátky do Spálova. Já, zoufale smutný, jsem se seznámil s novým strýcem a tetičkou. Byli hodní a snažili se, abych u nich nebyl nešťastný. Na druhý den mě strýc zavedl do nové školy – české měšťanky.

Oba mí rodiče prožili podobný osud – do měšťanky museli nastoupit daleko od domova, ve Vítkově, kde bydleli také u cizích, ale škola byla navíc německá. Nechtěli, aby se to stalo i mně, ale tenkrát jsem to jen stěží chápal a odloučení od nich bylo pro mne bolestné.

Článek bude pokračovat v dalším vydání OV.

RODOPISNÁ KRONIKA

Vysvětlení: Do rodopisné kroniky nám ucelenými údaji přispívá pouze obec Luboměř. Ze Spálova zveřejňujeme jen ty události, které nám zašlou nebo předají samotní občané.

Narození

16. 10. 2022 Matyáš Král, matka Petra Králová, rozená Králová, otec Jiří Král, Luboměř 127

Sňatky

16. 10. 2022 Jana Šustková, Luboměř 107 a René Krpec, Ostrava

2. 7. 2022 Svatopluk Kočtář, Luboměř 28 a Kateřina Martinková Prostějov

10. 9. 2022 Jindřich Lev, Luboměř 117 a Anna Zhánělová, Luboměř 127

Úmrtí

2. 3. 2022 Ludmila Zezulková, Spálov 18

28. 4. 2022 Jarmila Zimová, Spálov 88

13. 5. 2022 Františka Křížová, Spálov 292

18. 7. 2022 Jaroslava Ondřejová, Spálov 156

9. 8. 2022 Jarmila Kubišová, Spálov 280

15. 11. 2022 Rudolf Šíma, Spálov 191

ZÁZNAMY

(Zpracovali: Jaroslava Šustková, Jarmila Mazáčová, Jiří Vlček)

ČERVEN 2022

2. 6. **Luboměř** – v zasedací místnosti obecního úřadu proběhlo 16. zasedání zdejšího zastupitelstva. Zastupitelé na něm schválili například účetní závěrku obce, závěrečný účet za rok 2021, různé finanční dary a dotace či návrh projektu úpravy křižovatky u kostela sv. Vavřince v Luboměři.

4. 6. **Spálov** – městys Spálov, SRPŠ a místní spolky pozvaly děti a rodiče v sobotu od 15.00 na Den dětí v areálu TJ Spálov. Ukázkou techniky se do oslav zapojilo SDH Spálov. Pro děti byla připravena škola kouzel, virtuální realita, kolo štěstí a skákací hrad zdarma. Občerstvení zajištěno.
21. 6. **Spálov** – 23. jednání zastupitelstva v obřadní síni úřadu městyse v 18 hodin s tímto programem: Prodej parcel a pozemků nebo jejich směny, uzavření smlouvy o poskytnutí návratné fin. výpomoci v programu „Kotlíkové půjčky“ v maximální výši 200 000 Kč mezi občany a městysem Spálov. Zastupitelstvo schválilo kupní a nájemní smlouvy, poskytnutí dotace z rozpočtu MSK na podporu přípravy projektových dokumentací, byla schválena účetní uzávěrka městyse k 31. 12. 2020 a závěrečný účet bez výhrad, bere na vědomí Závěrečný účet Mikroregionu Odersko za rok 2020 a zprávu o likvidaci dobrovolného svazku obcí SOMPO 2016 ke dni 25. 3. 2021. Schvaluje plán rozvoje sportu na léta 2020 – 2027 pro městys Spálov a přístavbu ZŠ a MŠ za cenu 29 751 241 Kč aj.
21. 6. **Luboměř** – Ateliér Kovařík a Mergental s.r.o. a Nezmar-art uspořádaly v den slunovratu v areálu Na Drahách kulturní akci. V rámci programu vystoupilo zdejší hudební uskupení Kokeš a od 18.15 hod. pak Tomáš Kočko & Orchester – world music s moravskými kořeny. Vstupné dobrovolné. Občerstvení bylo pro návštěvníky zajištěno (pivo, limo a klobásy). Akci přálo pěkné počasí, hojná návštěva.
24. 6. **Spálov** – v pátek od 21.00 hodin pořádal městys Spálov na panské zahradě letní kino, promítal se film Zátonek v režii Davida Ondříčka. K občerstvení bylo pivo, kofola a popkorn, vstupné 100 Kč. Na film se přišlo podívat asi 60 diváků.
25. 6. **Luboměř** – v kostele sv. Vavřince se uskutečnila od 18 hod. první mše sv. po dalších jeho opravách – realizace vnitřní a vnější statiky, výmalba, oprava kazatelny.
26. 6. **Spálov** – v neděli v 15 hod. požehnal spálovský kněz Janusz Romański nově vyzdobenou kapličku na horním konci (na Výpus-toch). V kapličce je na zadní stěně zavěšena plastika s názvem „Křest Páně v Jordánu“, kterou zhotovil otec pana Miloše Chytila. V popředí jsou sošky Panny Marie.
29. 6. **Luboměř** – firma Stavby Baller s.r.o. ze Spálova zrealizovala pro obec novou zámkovou dlažbu v areálu Na Drahách – před prodej-ní boudou, pro nové posezení i chodník k novému WC.
30. 6. **Spálov** – ve čtvrtek v 10.00 slavnostní rozloučení s absolventy školy. 13 žáků 9. třídy ukončilo povinnou školní docházku. Třídním učitelem byl Mgr. Jan Nohel.

ČERVENEC 2022

1. 7. **Spálov** – na ZŠ a MŠ probíhaly od tohoto dne **prázdninové příměstské tábory**. Každý vzdělávací tábor probíhal vždy od pondělí do pátku, denně od 8.00 do 16.00 hodin a děti si platily oběd, drobné občerstvení, odměny za soutěže a jízdné na výlety. První příměstský tábor: „Army tábor“ byl zaměřený na ukázky činností zejména z oblasti zdravotní, sebeobranu, vojenského lezení, topografie, přežití a ukázky zbraní a zbraňových systémů, doplněný o pěší turistiku a sportovní aktivity. Termín: 1. – 8. července. Druhý tábor byl zaměřený na procvičování znalostí z vlastivědných a přírodovědných předmětů doplněný o pěší turistiku a sport. Termín: 11. – 15. července. Třetí letní tábor „Montessori týden v naší škole“ probíhal od 11. do 15. července, denně od 8.00 do 14.00 hodin. Poslední vzdělávací tábor se zaměřil na procvičování znalostí z anglického jazyka. Probíhal od 18. do 22. července, od 8.00 do 15.00 hodin.
2. 7. **Luboměř** – po rekonstrukci (nové vytápění, obložení sálu i přísálí, podlaha pódia a šatny, výmalba) byl znovuotevřen Lidový dům. Konala se zde svatební hostina.
9. 7. **Luboměř** – obec Luboměř uspořádala v areálu Na Drahách poprvé letní kino. Od 21 hod. se promítala nová česká filmová komedie o vesnických hasičích „Kdyby radši hořelo“. Občerstvení zajistila letní hospůdka paní Ivany Šmatelkové. Technika byla zapůjčena z Mikroregionu Odersko. Vstupné dobrovolné, hojná účast návštěvníků.
23. a 24. 7. **Spálov** – Spálovské hody a oslava probíhala v sobotu a v neděli. 23. 7. sobota: po zahájení následovalo vystoupení žáků ZŠ Spálov, v 16.00 zahrála kapela Elán revival Moravia, po ní v 18.00 následovalo vystoupení spálovských ochotníků „Tvoja huba sa kemusi podobá“ a ve 20.00 kapela Nebe. Od 21.00 disco. Všechna vystoupení byla na velmi dobré úrovni a hudební vystoupení využili hosté oslavy k tanci na parketu. Bylo zajištěno bohaté občerstvení a pro děti skákací hrad. Vstupné 150 Kč, vstup dětí do 15 let byl zdarma. 24. 7. neděle: v 10 h. slavnostní hodová mše v kostele sv. Jakuba, zpěv farníků doprovázen hrou na varhany, mši obohatil svým vystoupením pěvecký sbor, před kostelem pohoštění.
31. 7. **Spálov** – hospůdka Na Hřišti připravila pohoštění od 15 h.: gyros v bulce nebo v tortille a párek v rohlíku, pro děti skákací hrad a vodní skluzavku o délce 10 metrů. V nabídce je také 10 druhů pizzy, kterou si lze vychutnat na místě nebo vzít s sebou.

SRPEN 2022

6. – 7. 8. **Luboměř** – tradiční Luboměřské hody - sobotní taneční zábava, mše svatá a nedělní hodové posezení na Drahách.
V sobotu od 20.30 hod. uspořádal SDH Luboměř v areálu Na Drahách Hodovou zábavu. Hrála hudební skupina Grifis, vstupné 80 Kč. Občerstvení zajištěno. Malá návštěvnost kvůli chladnému počasí.
V neděli 7. srpna od 10.00 hod. se uskutečnila mše svatá v kostele sv. Vavřince, které se zúčastnilo mnoho poutníků.
Od 14.00 hod. v areálu Na Drahách se konalo tradiční hodové odpoledne, kdy k poslechu a tanci zahrála skupina Oáza Band z Ostravy, svým krátkým programem zaujal diváky velké i malé sokolníky, který předvedl několik dobře nacvičených vystoupení s dravými ptáky, děti pobavil klaun Pepíno prcek a vydováděly se v pění, či na skákacím hradu. Pořadatelé - hasiči připravili pro návštěvníky bohaté občerstvení, prodávaly se též koláče.
9. 8. – 10. 8. **Spálov** – v těchto dnech se konala sbírka věcí a jejich následný prodej v již tradiční akci „Bleší trh, aneb dejte věcem ještě šanci!“ Akci pořádalo SRPŠ v sokolovně.
13. 8. **Spálov** – výtěžek z akce SRPŠ „Bleší trh“ činil 32 600 Kč a byl rozdělen dětem z mateřské a základní školy na jejich školní aktivity.
26. 8. **Spálov** – od tohoto data jsou všichni včelaři ze Spálova, z Luboměře a z Heltínova jako samostatná organizace zaregistrováni pod názvem „Český svaz včelařů, z. s., základní organizace Spálov“. Lze používat zkrácený název ZO ČSV Spálov. Organizace má zřízen svůj účet a IČO. Do výboru byli zvoleni: Tomáš Till (předseda), František Sandler (jednatel), Ilona Zálešáková (pokladní), Jiří Drexler a Petr Chromek (revizní komise), Jan Šmatelka (důvěrník za Luboměř). V Luboměři pečuje o 96 včelstev 10 včelařů, ve Spálově je 17 včelařů a starají se o 142 včelstev. Celkem má nová organizace 238 včelstev.
27. 8. **Luboměř** – Klub pátek a obec Luboměř uspořádaly v sobotu 27. srpna v areálu Na Drahách Sportovní ukončení prázdnin pro děti. Na malé sportovce čekalo několik stanovišť s tradičními i netradičními sporty a úkoly. Hned na startu je přivítali manželé Zátopkovi, pak následovaly úkoly jako míření na cíl, cyklistika, házená, rybářství, košíková, tenis/badminton, skok v pytli, střelba, hokej, fotbal. Po jejich absolvování dostaly všechny děti dárek. Zajištěno bylo bohaté občerstvení (párek v rohlíku, langosy, sladké tácky od maminek a babiček). Akci nakonec přálo krásné počasí a tím i hojná účast místních či přespolečných dětí.

29. 8. **Spálov** – areál Spálovský mlýn zajišťuje pohoštění a denně rozvoz asi 200 obědů do obcí Spálov, Jakubčovice, Odry, Potštát, Luboměř, Heřmánky, Kovářov, Dobešov, Lipná a další. Nabízí denně výběr ze 3 jídel. Telefon 739 893 599, www.SPALOVSKYMLYN.CZ

ZÁŘÍ 2022

1. 9. **Spálov** – ve čtvrtek zahájení nového školního roku 2022/2023 v ZŠ a MŠ Spálov a uvítání prvňáčků v sokolovně. V základní škole vedle tradičních tříd se vyučuje také v 1. až 8. třídě typ výuky s prvky montessori. Do 1. tříd nastoupilo 23 dětí (11 do klasické třídy, 12 do třídy montessori) pod vedením těchto třídních učitelek: Michaela Šmatelková, Terezie Lukšíková a Kristýna Fardová. Základní školu navštěvuje celkem 183 žáků.
1. 9. **Luboměř** – v tomto volebním období zasedalo zastupitelstvo obce naposledy. Zastupitelé schválili např. kotlíkovou dotaci, uspořádání zájezdu pro děti do Beskydského divadla v Novém Jičíně, či vzalo na vědomí rozpočtová opatření a závěrečný účet Mikroregionu Odersko za rok 2021.
3. 9. **Luboměř** – Hubertova jízda. Tato akce začala již dopoledním srazem jezdců na koních i vozatajů v areálu Na Drahách a jejich společnou vyjížděnou do okolí. Odpoledne pak byly pro účastníky a jejich koně nachystané různé dovednostní soutěže. Pro návštěvníky bylo připraveno bohaté občerstvení. Program Hubertovy jízdy obohatilo pěkné vystoupení TJ voltíže Tlumačov i večerní zábava s DJ. Hojnou účast návštěvníků mělo na svědomí krásné počasí.
6. 9. **Spálov** – 24. jednání zastupitelstva v 18 h. na úřadu městyse za účasti 7 zastupitelů a 8 občanů, bylo to poslední setkání v tomto volebním období s tímto programem: Smlouvy – o poskytnutí dotace z MSK na nakládání s komunálními odpady, o dotaci z rozpočtu městyse Spálov na spolufinancování projektu kotlíkové dotace, o převodu nemovitosti dané parcely, o zřízení věcného břemene mezi ČEZ Distribuce a městysem Spálov. Vyslechli jsme zprávu o hospodaření za období leden až červenec 2022, zprávu kontrolního výboru a závěrečný účet Mikroregionu Odersko za rok 2021. Byla schválena dotace na protipovodňová opatření městyse Spálov aj. Na závěr nás paní starostka L. Sucháčková seznámila s akcemi pro obec, které se podařilo připravit, realizovat a dokončit v letech 2018 – 2022.
10. 9. **Spálov** – na panské zahradě se uskutečnil již 24. ročník soutěže O pohár starostky obce. Mezi ženami zvítězilo družstvo žen ze Spálova, mužskou kategorii ovládlo SDH Starý Jičín. Za připomenutí stojí i čtvrté místo hasičů z naší obce.

11. 9. **Spálov** – již tradiční pěší pouť k Panně Marii ve Skále začala za proměnlivého počasí o půl deváté od kostela sv. Jakuba. Průvod asi 50 poutníků vedli ministranti, první nesl křížek, a náš pan farář Janusz. Pod kopcem u kříže nás čekala dechovka pod vedením Václava Voldána a doprovodila nás až k poutnímu místu. Dechová hudba doprovázela také zpěv mariánských písní na mši. V 10 hodin byla zahájena slavnostní mše svatá u Panny Marie ve Skále, kterou celebroidl náš kněz Janusz Romański a další čtyři kněží z okolních farností, včetně děkana z ostravsko-opavské diecéze. Slavnostní mše se konala u nádherně květinami ozdobené sochy Panny Marie, vyzdoben byl také kamenný kříž a obětní stůl před jeskyní. Účastníci zaplnili celé prostranství poutního místa a také most přes Odru. Chtěla bych jen připomenout a ocenit celoroční výzdobu prostranství u Panny Marie ve Skále, o které se svědomitě starají tři ženy ze Spálova – paní Ludmila Richterová, Naďa Králová a Zdeňka Šustková.
16. 9. **Spálov** – od 14 h. se konalo v hospůdce Na Hřišti setkání spolužáků, sedmdesátníků, žáků bývalé ZDŠ ve Spálově, kteří se narodili v letech 1951/1952. Vzpomínkové akce se zúčastnilo 14 hostů s třídním učitelem Mgr. Jiljím Šimíčkem. Akci zorganizovala paní Zdeňka Ondřejová z Luboměře. V šesté třídě nás bylo 36 (24 dívek a 12 hochů), během let 13 spolužáků zemřelo.

17. 9. **Odry** – v areálu Dělnického domu probíhaly oslavy u příležitosti 100 let značky OPTIMIT, které začaly v 17.00 hodin a skončily v 21.50 hod. ohňostrojem. Tento závod dává pracovní příležitosti také občanům ze Spálova a okolí. Oderská společnost Semperflex Optimit, s. r. o., neboli Optimitka je jedním z největších světových výrobců průmyslových a hydraulických hadic na světě. Dnes zaměstnává víc jak 900 zaměstnanců a přibližně 90 % své produkce vyváží do zahraničí.

18. 9. **Spálov** – v neděli v 8.00 hodin se konala v kostele sv. Jakuba Staršího slavnostní mše „Poděkování za úrodu“, za dary z pole, lesa, louky, zahrady a sadu. O bohatou a pestrou výzdobu v kostele se zasloužila paní Naďa Králová.
20. 9. **Spálov** – Zemědělská a. s. Spálov prodává konzumní brambory 1200 Kč/q balené po 25 kg a brambory krmné 340 Kč/q balené po 50 kg, vždy v pondělí, ve středu a v pátek od 8 – 11.30 a od 12.30 – 14.00 hod. Je možné zakoupit si i obilniny: ječmen 700 Kč/q, oves 500 Kč/q, pšenice 900 Kč/q, šrot ječný 800 Kč/q, šrot pšeničný 1000 Kč/q.
23. a 24. 9. **Spálov** – VÝSLEDKY VOLEB DO ZASTUPITELSTVA MĚSTYSE SPÁLOV
Počet odevzdaných hlasů: 406, volební účast: 55,69 %
Spálov Společně: Martina Kantorová 206 hlasů, Iveta Chládková 216, Rostislav Demel 156, Natálie Levová 139, Dalibor Gavelčík 118, Michal Vančura 134, Vojtěch Bušina 157 hlasů.
KDU-ČSL: Ludmila Sucháčková 299 hlasů, Oldřich Kostka 250, Marie Flodrová 196, Lenka Dohnalová 177, Miroslav Král 145, Jiří Mik 190, Alois Mik 178 hlasů.
Zvolení zastupitelé: Ludmila Sucháčková, Oldřich Kostka, Marie Flodrová, Lenka Dohnalová, Iveta Chládková, Martina Kantorová a Rostislav Demel.
Složení volební komise: Jana Tillová (zapisovatel), Karel Krečmer (předseda), Kateřina Kaňová (místopředseda). Členové: Klára Sucháčková, Věra Holíková, Jaroslav Remeš, Kristýna Miková.
- 23.-24. 9. **Luboměř** – po čtyřech letech se v obci uskutečnily opět volby do zastupitelstva obce. Občané měli možnost volit ze dvou stran. Volby vyhrálo Sdružení nezávislých kandidátů Luboměř s 847 hlasy (68,2 %, 5 mandátů), strana Pro Luboměř pak získala 395 platných hlasů (31,8 %, 2 mandáty). Volební účast v obci činila 65,69 %.
Kandidátní listina strany	Jméno a příjmení	Počet získaných hlasů
SNK Luboměř	Lev Miroslav	146
SNK Luboměř	Sendler Filip	146
SNK Luboměř	Vlček Jiří	130
SNK Luboměř	Král Jaroslav	95
SNK Luboměř	Ambrožová Zuzana	83
Pro Luboměř	Andělová Věra	78
Pro Luboměř	Čech Karel	70
24. 9. **Luboměř** – také v letošním roce se konal závod na horských kolech Kolo pro život - Oderská mlýnice. Závodníci projížděli naší obcí kolem poledne.

24. 9. **Luboměř a Heltínov** – obec společně ve spolupráci s EKOL-TESem Hranice, a.s. uspořádaly podzimní sběr nebezpečných, velkoobjemových a jiných odpadů.
24. 9. **Spálov** – opět se konal závod Kolo pro život, Oderská mlýnice, již 22. ročník. Spálovem cyklisté projížděli od půl dvanácté do patnácti hodin.

ŘÍJEN 2022

14. 10. **Luboměř** – v areálu Na Drahách jsme přivítali podzim drakiádou. Jak už to v Luboměři bývá zvykem, v tento den vítr moc nefoukal. Dokonce v 15 hodin, kdy akce měla začít, spadlo pár dešťových kapek. Naštěstí se počasí umoudřilo a v hojném počtu jsme si s draky zaběhali. Pár jich i dokonce vzlétlo. Nakonec jsme si společně u taboráku opekli burty, děti si daly čaj a dospělí svařák. Tak „vítej, barevný podzime!“
17. 10. **Spálov** – 1. ustavující zasedání Zastupitelstva městyse Spálova konané v 18.00 hodin v obřadní místnosti ÚM, Spálov 62. Počet zastupitelů 7, počet hostů 13.
Program: Zastupitelstvo schválilo volbu uvolněného starosty – paní Ludmila Sucháčková, místostarostou se opět stal pan Oldřich Kostka. Zřizuje výbor: finanční, kulturní a kontrolní, všechny výbory budou tříčlenné. Volí předsedu a členy finančního výboru v tomto složení: předseda Martina Kantorová, členové Iveta Chládková a Emílie Maršálová. Volí předsedu a členy kontrolního výboru: Marie Flodrová, členové Rostislav Demel a Jiří Mik. Volí předsedu a členy kulturního výboru: Mgr. Lenka Dohnalová, členové Mgr. Miloslav Chytil a Mgr. Markéta Krumpolcová. Zastupitelstvo stanovuje odměnu za výkon funkce neuvolněného místostarosty ve výši 8 000 Kč měsíčně, za výkon funkce neuvolněného člena zastupitelstva ve výši 1000 Kč, za výkon člena výboru ve výši 2 000 Kč, za výkon funkce předsedy výboru ve výši 3 000 Kč měsíčně. Schvaluje uzavření smlouvy mezi městysem Spálov a ELMIK s.r.o. Valašské Meziříčí na realizaci projektu „Protipovodňová opatření městyse Spálov“ formou dodávky a montáže varovného a inf. systému a jiné.
22. 10. **Spálov** – Římskokatolická farnost Spálov zorganizovala jednodenní pout' do Jasné Góry k Panně Marii Čenstochovské. Během historie se toto místo stalo nejvýznamnějším poutním místem Polska. Madona si vysloužila titul Regina Poloniae – Královna Polska. Panně Marii Čenstochovské náleží ještě jeden titul: Palla-dium Polska, což znamená -zaručující trvání státu. Zajímavou akci připravil pan farář Janusz a paní Marie Miková. Účast 48 poutníků ze Spálova, z Vésky a z Heřmanic. Cena: 500 Kč.

28. 10. **Spálov** – letos připadl státní svátek Den vzniku samostatného československého státu (1918) na pátek. V podvečer se konala v kostele sv. Jakuba Staršího k tomuto výročí slavnostní mše s čestnou stráží vojáků armády ČR, kterým velel major Mgr. David Trnečka, a místních hasičů ve stejnokroji. Po mši položili věnec k pomníku padlých. Mši celebroidal pan farář Janusz, na varhany doprovázel Alois Kubica a význam vlasteneckého a národního svátku oslavil písní „Ach synku, synku...“. O organizaci a pohoštění se zasloužila paní starostka.
28. 10. **Luboměř** – Klub pátek a obec Luboměř společně zorganizovaly v den státního svátku lampiónový průvod. Sraz účastníků byl v 18.00 hod. u obecního úřadu. Na závěr průvodu bylo v obecním parku pro všechny připraveno malé občerstvení.
30. 10. **Luboměř** – v neděli ve 14.30 hod. bylo u obecního úřadu pořádně živo. Obec společně s Klubem pátek uspořádala zájezd do Beskydského divadla v Novém Jičíně na představení Pat a Mat. Hlediště bylo plné, z toho 58 diváků bylo z Luboměře. Děti netrpělivě čekaly, co zase ti dva ztřeštění kutilové provedou, a dočkaly se. Červený a žlutý popleta rozesmáli nejen děti, ale i jejich rodiče.

LISTOPAD 2022

12. 11. **Luboměř** – na obecním úřadě proběhl pingpongový turnaj, kterého se zúčastnilo osmnáct účastníků.
15. 11. Na světě je právě teď již 8 miliard lidí a každou vteřinou se toto číslo mění. Dvě třetiny populace žijí v Asii. Nejlidnatější zemí světa je Čína a v závěsu za ní Indie.
21. 11. **Spálov** – na úřadu městyse se konalo 2. jednání zastupitelstva s programem: Žádosti, smlouvy, finanční příspěvky, rozpočet na rok 2023, hospodaření městyse 1 – 10/2022, rozpočtová opatření, plán inventur za rok 2022, plán svateb, žádosti o dotace a jiné.
26. 11. **Spálov** – TJ Spálov pořádala v sokolovně od 20:30 Kateřinskou zábavu, hudba Blamajko, vstupné 90 Kč.
27. 11. **Spálov** – 1.adventní neděle (tzv. železná), v kostele sv. Jakuba Staršího zapálili první svíci na adventním věnci a kněz požehnal všechny adventní věnce, které si přinesli farníci. Začíná první adventní týden a s ním i ranní mše „roráty“, které budou ve středu, v pátek a v sobotu až do Vánoc. Vánoční strom v parku se bude rozsvěcovat v neděli 4. 12. 2022.